

- VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

СДСПІЛНО - ПОЛІТИЧНИЙ МІСЯЧНИК

З М І С Т

Уляна Кравченко — Христове Воскресіння	1
Митроп. Василь Липківський — Факт воскресіння і ідея во- скресіння	2
В. Давиденко — Речник нашої правди	5
Вол. Гаврилюк — Тому, „ким зайнялось”... ..	5
С. Корнич — Огляд світових подій	8
Ігор Калинець — Руйнували церкву... ..	11
І. Левадний — Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний	12
В. Ласовський — Хай співають музи у брязкоті зброї	16
Алла Коссовська — Зв'язковій УПА	17
С. Женецький — Культ Брежньєва	18
З нових видань	20
Л. Полтава — Новий уклад сил	21
Софія Наумович — П. Лободовський про Лесю Українку	25
М. Трихрест — Истога „революційної демократії”	27
З життя Відділів	28
Хроніка	30
І. Комарова — Музика Сквороди	33

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

У ВИДАВНИЦТВІ ООЧСУ МОЖНА НАБУТИ ТАКІ КНИЖКИ:

Е. Маланок: Illustrissimus Dominus Mazepa — тло і постать, стор. 32	0.50	Л. Полтава: 1709 (роман), стор. 224, ціна: т. о. 2.50 м. о.	2.00
Е. Маланок: Малоросійство, стор. 36	0.50	Я. Стецько: 30-те Червня 1941 р., стор. 463, ціна: т. о. 7.00, м. о.	6.00
Е. Маланок: До проблеми большевизму, стор. 82	1.00	М. Сосновський: Україна на міжнародній арені 1945-1965, стор. 272	3.50
Е. Маланок: Нариси з історії нашої культури, стор. 80	0.50	Ф. В. Корчмарик: Духові впливи Києва на Московщину в добу Гетьманської України, стор. 245	4.00
Е. Маланок: Остання весна (поезії), стор. 104	1.50	* Коссака-Охримович-Тураш, стор. 190, ціна: т. о. 4.00, м. о.	3.00
Е. Маланок: Серпень (поезії), стор. 72	2.00	О. Дяків-Горновий: Ідея і чин, стор. 408, т. о.	5.00
* Історія Русів, стор. 346	3.00	П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50
Д. Донцов: Правда прадідів великих, стор. 95	1.00	П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (трагедія на 5 дій)	1.00
Д. Донцов: Хрестом і мечем, стор. 319, ціна: т. о. 5.00, м. о.	4.00	П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій)	1.00
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та його доба, стор. 410	6.00	О. Бабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	О. Запорожець: В одвічній боротьбі, стор. 370	2.00
О. Оглоблин: Українсько-московська угода, сторінок 100	0.50	Вадим Лесняк: Кам'яні луни	1.50
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська державність, стор. 24	0.25	Р. Володимир: Палкі серця (поезії), стор. 215	2.50
О. Оглоблин: Думки про сучасну українську історіографію, стор. 87	1.50	Зореслав: З ранніх весен (поезії), стор. 112	2.00
А. Княжинський: На дні СРСР, стор. 232	2.75	"ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ" — історичний збірник УСС, 1914-1964, стор. 608, т. о.	12.00
У. Самчук: Чого не гоїть вогонь (роман) сторінок 288	3.75	В. Гаврилюк: Тінь і мандрівник (поезії), стор. 105	2.00
Ф. Одрач: Щебетун (повість), стор. 294	2.50	М. Кушнір: Край і еміграція, стор. 47	0.75
Т. Ерем: Советський акваріум, стор. 142	0.50	М. Островерха: На закруті, стор. 142	2.00
Л. Старицька-Черняхівська: Іван Мазепа, сторінок 154	1.25	М. Островерха: Великий Василіянин, стор. 48	0.50
Л. Старицька-Черняхівська: Останній сніг, сторінок 44	0.50	М. Островерха: Гомін здалека, стор. 127	1.50
М. Щербак: Вагаття (лірика), стор. 64	0.75	М. Островерха: Влиски і темряви (спогад), стор. 208	2.00
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25	М. Островерха: Чорнокнижник із Зубрівки, стор. 32	0.50
В. Гришко: Панславизм в советській історіографії і політиці, стор. 37	0.25	М. Островерха: Грозна калини, стор. 132	2.00
В. Кравців: Людина і воєк (сл. п. Р. Шухевича-Чупрянки), стор. 31	0.25	М. Островерха: Без докору (міркування на місцеві теми), стор. 154	1.50
РІЧНИКИ ВІСНИКА (тверда оправа)	8.00	М. Чубатий: Князя Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй	2.50
Е. Ляхович: Перевірка наших позицій, стор. 15	0.25	Хосе Ортега-і-Гассет: Бунт мас	2.00
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань	2.50	АНГЛОМОВНІ ВИДАВАННЯ:	
В. Січинський: Крим (історичний нарис), стор. 31	0.25	Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine	3.00
П. Мірчук: З мого духа печаттю (25-ліття ОУН), стор. 30	0.50	N. Chirovsky: Old Ukraine, 480 pp.	7.00
П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63	1.00	N. Chirovsky: The Economic Factor in the Growth of Russia, 178 pp.	3.75
П. Мірчук: Під покров Богородиці (свято УПА), стор. 32	0.25	N. Chirovsky: The Ukrainian Economy, 93 pp.	1.50
П. Мірчук: Українська визвольна справа і українська еміграція	1.00	N. Chirovsky: An Introduction to Russian History, 280 pp.	4.50
П. Мірчук: Українська Повстанська Армія — 1942-1952, стор. 319	2.00	L. E. Dobriansky: The Vulnerable Russians, 454 pp.	6.00
П. Мірчук: Українська Державність 1917-1920, стор. 400	5.00	I. Mirchuk: Ukraine and its People, 280 pp.	3.00
С. Збараський: Крути, стор. 104	1.00	O. Pioncharuk: If war Comes Tomorrow, 63 pp.	1.00
Г. Косинка: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00	W. Dushnyek: The Ukrainian-Rite Catholic Church at the Ecumenical Council (1962-1965), 191 pp.	3.00

Замовлення висилати на адресу:
V I S N Y K
P. O. Box 304, Cooper Station
New York, N. Y. 10003

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ І ПОШИРЮЙТЕ „ВІСНИК ООЧСУ”!

ВІСНИК

Уляна Кравченко

Христове воскресіння

В цей день, в цей третій день
і голубинь небес,
і яра зелень трав,
і біла віточка вишень —
все каже нам:

Воскрес! Воскрес!

В цей день, в цей третій день
і правда і любов
перемогли брехню і люту злобу
і встав

Ісус Христос

у славі
з гробу!

У храмі з блисків і блакиту
знімається віток зелена хоругов!
На стебеллинах

заблисло срібло рос

і квіти білі, як алмаз,
схилились перед Божим Сином
і гомонять: Воскрес Христос!

Припнжені, нещасні,
радіймо враз!

Хай щезне туга...

Берім сьогодні шати ясні
і крапанки червоні
у долоні,
й стрічаймо друга,
вітаймо брата:

Воскресна Правда на хресті
розп'ята...

Хоч бачимо свій шлях
у тернях,

але ми знаємо, по дних страждань
Голготи —

йде Воскресіння день!

Ми сміло ставимо життя чоло —
для нас у срібні дзвони

дзвонить джерело.

Для нас лунає великодній дзвін:
— Христос воскрес!

З СВІТЛИМ ПРАЗНИКОМ ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСІННЯ ВІТАЄМО УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД, ВОРЦІВ-ГЕРОІВ, ЩО ПОНЕВІРЯЮТЬСЯ ПО МОСКОВСЬКИХ КОНЦТАВОРАХ МУЧЕНИКІВ ЗА ВІРУ, ІЄРАРХІЮ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ, ПРОВІД І ЧЛЕНСТВО РЕВОЛЮЦІЙНОЇ ОУН, ООЧСУ І ОЖ ОЧСУ, ВІТАЄМО ВСІ БЕЗКОМПРОМІСОВІ САМОСТІЙНИЦЬКІ ПОЛІТИЧНІ ГРУПИ, ГРОМАДСЬКО-КУЛЬТУРНІ УСТАНОВИ, МОЛОДЕЧІ ОРГАНІЗАЦІЇ, ПРИЯТЕЛІВ УКРАЇНИ, ОБ'ЄДНАНИХ В АБН, НАШИХ СПІВПРАЦІВНИКІВ ТА ПЕРЕДПЛАТНИКІВ, НАШИХ ЗЕМЛЯКІВ, РОЗКИДАНИХ ПО ВСІХ КРАЇНАХ СВІТУ.

ГОЛОВНА УПРАВА ООЧСУ

РЕДАКЦІЯ „ВІСНИКА ООЧСУ”

ДО 50-ЛІТТЯ УАПЦ

Митрополит Василь Липківський

ФАКТ ВОСКРЕСІННЯ І ІДЕЯ ВОСКРЕСІННЯ

(На Великдень — Діян. 1. 1-8)

Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав!

Браття і Сестри! Яке це неймовірне твердження, який абсурд для розуму людського, що всілі викликати лише зневажливу усмішку, особливо в наш матеріялістичний вік, що Христос з мертвих воскрес. Але нас це не повинно збивати. Христова Церква, коли виголошує: Христос воскрес із мертвих, — говорить не до розуму, а до віри людини; а що для розуму є абсурд, то для віри може бути найімовірніше. Коли великому християнинові Тертуліянові ще в давні часи докоряли філософи поганські, що в християнстві багато абсурдного, то він відповів: „Через те я й вірю в нього, що для розуму це — абсурд”. Що відкидає розум, як абсурдне, то без вагання приймає віра, як певне, правдиве.

Але й для розуму факт воскресіння Христового, коли над ним серйозно замислитись, хоч і незбагненний, але природою людською, прагненням людини конче вимагається. Спробуємо це довести.

Коли окремих факт воскресіння чоловіка з мертвих є абсурд для розуму, то ідея воскресіння, ідея перемоги життя над смертю є найпосутніша, найближча розумові людському. Чоловік тільки й може жити, втішатися життям, вважати життя найбільшим добром і щастям, коли в нього ідея життя перемагає факт смерті. Бо хіба міг би чоловік жити, веселитись, працювати, навіть терпіти страждання, якби він був цілком пригнічений фактом смерті?

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.
Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

Що є таке весь світ з його мінливістю, тимчасовістю всіх його тварин? Це є ніщо інше, як всевітнє кладовище, на якому на всіх його просторах щохвилини виникають факти смерті. І чоловік не може не визнавати цих фактів смерті, але він цілком відкидає ідею смерті. Для чоловіка весь світ не є царство смерті, як це фактично мусів би визнати, а, навпаки, є царство переможного життя, царство подолання смерті життям. Коли ми розумом своїм досягнемо віки минулі, то що ми там помітимо? Помітимо, що все те вже померло, зникло, його вже давно не стало, помітимо скрізь лише смерть. Але люди закривають ніби очі на те, що померло, а звертають всю увагу на те, що тоді жило і як жило, вивчають скрізь минуле життя, навіть на руїнах смерті. З цих руїн, наче з гробів, перед нами воскресає минуле життя.

Коли ми звернемося думкою своєю у віки майбутні, що інше й там ми побачимо, як не безперервне вмирання, як не царство смерті. Але ми зовсім не цікавимося тим, як люди і всі тварини й після нас будуть гинути, вмирати, а як вони будуть жити, як перемагатимуть смерть, як удосконалюватимуть життя. Та навіть і початок світу людина уявляє собі не від смерті, а від життя вічного, від Бога, бо смерть не може створити життя, смерть і творчість взаємнопротилежні. І кінець світу ми уявляємо не як перемогу смерті, а як перетворення старого на нове, як подолання смерті життям, „щоб Бог був усе в усьому” (1 Кор. 15.28).

Таким чином, і ідея воскресіння з вимоги нашого розуму мусить стати фактом воскресіння, перемоги життя. І цей факт воскресіння, відродження, також невпинно, постійно виникає перед очима людини, як і факт смерті, тільки воскресіння в природі вічно перемагає смерть, з руїн смерті невпинно виникає нове життя і своєю творчістю закриває смерть. Так поверх ріки смерті, що все зносить у безодню віків, все нищить, невпинно тече могутніша ріка життя, що все живить, відроджує, виносить на поверхню, і ця невпинна текучість, це — повнота жит-

тя природи, що вічно перемагає смерть. У низці цієї текучості мусить невинно текти й перемагати смерть і життя людське.

Але людина ніяк не може задовольнитись цим твердженням, ніби вона є лише звичайне кільце в ланцюгу цієї природної текучості, як це хоче довести так звана марксо-ленінська діалектична філософія, що перевернула ідеалістичну діалектику Гегеля на матеріялістичну, невинну текучість життя матерії. Чоловік не міг би й помітити цієї текучості, як не помічають того інші тварини, як не помічає він свого руху разом з рухом землі, коли б він був лише звичайним кільцем у постійній течії життя природи. Ні, лише тому чоловік помічає цю невинну текучість, що він розумом своїм підвищується над нею, оглядає її, як щось ціле з початку життя світу до кінця його, оглядає в сяйві вічності. Отже й факту воскресіння людський розум вимагає такого, який би мав всевітнє і вічне значення і в той же час безмежно підвищився б над звичайною течією життя.

Крім того для людини з її не тільки фізичними, але й духовними, моральними прагненнями смерть і воскресіння мають велике й моральне значення. Смерть — це з морального боку гріх, а воскресіння — перемога над гріхом, подолання гріха. Людство, „мертве провинами і гріхами” (Єф. 2, 1), завжди прагне й морального воскресіння, єднання з найвищим добром, яке мало б всевітнє і вічне значення. Це прагнення виявляли й так звані натуралістичні релігії, що боготворили природу, в яких з відродженням фізичної природи воскресали в їх уявленні і їхні боги.

Християнство це предковічне прагнення людства задовольняє в певній мірі своєю наукою, що вічний Бог, абсолютне добро, прийняв на себе природу чоловіка і своїм воскресінням з мертвих вповні й навіки подолав і фізичну й моральну смерть. Цілковита перемога смерті силою воскресіння Христового станеться в останні часи, з руїн старого світу виникне новий світ, нове небо і нова земля (1 Петр. 3, 14), коли має воскреснути з гробу фізично і морально й кожний чоловік, що, як кажуть, є малий світ-„мікрокосм”, на життя вічне. Початок цього всевітнього воскресіння, що вимагається й людським розумом, і поклав Христос-Бог

фактом свого воскресіння з мертвих, подоланням у Собі і фізичної й моральної смерти. А у Христі, в Його смерті всі люди померли, а в Його воскресінні з мертвих і всі воскресли, бо і смерть, і воскресіння Його, як вічного Бога в людській природі, має всевітнє і вічне значення, навіть для розуму людського.

Браття і Сестри! Часто приходиться чути в останні часи зухвалі вигуки, що християнство вже віджило свій вік, що воно, як і всяка релігія, вже помирає й померши вже не оживе. Таке твердження є цілковитий абсурд для розуму, а не тільки для віри. Вмирають окремі особи, а ідея вічна, вмирають окремі християни, а християнство житиме до кінця світу. Коли навіть віри поганські, як окремі ідеї, не померли, а перетворилися, увійшли в нові витвори життя і в них живуть! Не мало з цих ідей прийняло в себе й християнство, як частки невмирущої праці людства. Як же може померти християнство навіть, як світ найвищих ідей людства, а не тільки як відкриття Божества? Може померти, змінитись та чи інша зовнішня форма християнства, Церква, а християнство з його наукою про воскресіння і життя вічне, про остаточну і цілковиту перемогу життя над смертю — хіба може воно померти?

Навіть сучасні безвірники, що так урочисто хочуть поховати християнство, в дійсності від нього у великій мірі живляться, його наукою навчаються, а навіть у їх творах часто можна зустріти не тільки думки, а й текст Євангелії. Ні, не помре християнство з його вічними, непереможними ідеями, як би не намагалися його в гріб покласти всякі сучасні нікчемні фарисеї та книжники, а їх самих покриє фактом воскресіння Христового.

А чи вмирає ж, чи зовсім обертається в небуття навіть окрема особа? І то ні — сама фізична смерть не є знищення, бо жадний атом матерії не зникає, а є лише розкладенням тілесного організму на первісні елементи, які приходять до життя в інших сполученнях. Тим більше те, що є найвартніше в чоловікові, його, так би мовити, духовний організм не може зникнути без сліду, а мусить жити в іншому сполученні. Коли тілесний організм людини в своїх елементах перемагає смерть, а продовжується в природі, то тим більше мусить перемог-

ти смерть духовна — істота людини з своєї природи проста, не складна.

Отже, духовно-фізична людина, розкладена смертю на свої первісні елементи, мусить пережити смерть, з'єднатися знову для життя вічного. Христос-Богочоловік своєю смертю і воскресінням це здійснив, і поклав початок воскресінню всіх померлих. Так факт воскресіння Христового стає не тільки предметом віри, а й конкретним логічним висновком розуму людського, і не тільки віра, а й розум людський для остаточного заспокоєння мусять визнати те, що Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав і тим, що у гробах, життя дарував.

А прагнення моралі? А найкращі почуття? А найвища радість? А найповніша любов? А найбільша цінність життя? Вся ця повнота людського життя і всяка інша своїм конкретним ґрунтом і коренем мають безмежно величній факт воскресіння Христового з мертвих. От уже не тільки віра і розум, а й всі почуття людини, вся повнота її істоти мусить з повною певністю виголосити: Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав і тим, що у гробах, життя дарував!" Амінь!

(Митрополит Василь Липківський — Проповіді на неділі й свята. Слово Христове до Українського Народу. Видавець: Українське Православне Братство ім. Митр. Василя Липківського, ЗСА, 1969. Наведена вище проповідь виголошена в соборі св. Софії в Києві у 1924 році).

ПРО ПОХОДЖЕННЯ МИТРОПОЛИТА ВАСИЛЯ ЛИПКІВСЬКОГО

(Подане самим Митрополитом)

Моя прізвище справді зв'язане з річкою Липою, не знаю, на жаль, чи є на р. Липі село або місто, що має назву за цією річкою. Про наше походження зберігся в родині такий досить химерний переказ:

Мій прадід, Липківський, походив з якогось села чи міста над р. Липою. Він був дуже вчений „професор” і найнявся за вчителя в домашньому пансіоні у якогось польського магната, що жив над рікою Богом. Це було коло половини XVIII віку. Старший син у нього був Фотій — мій дід. Тої весни був великий голод, і батьки журилися, як їм прогледувати свою сім'ю — мірка ячменю коштувала два злоті.

Такі розмови почув Фотій, і під їх враженням, а може й просто з бажання покататися на річці Богу в час її повені, взяв свого братика Лаврентія, чотирьох років (сам він мав 12 років), сів у човна, відіхнувся від бе-

рега, і течією понесло човна вниз по річці. На березі не трапилося нікого, і як не кричали, як не плакали хлопці, їх ніхто не врятував. Щось із добу несло їх водою і нарешті прибило до берега.

Вони вийшли на берег і опинилися в безлюдних степах Поділля. Пустилися шукати якоїсь оселі, бо вже дуже зголоділи, і натрапили на чабана з отарою овець. Він їх нагодував і показав їм шлях до села. От вони пішли по селах просити милостиню. Фотій уже вмів читати, писати, співати і навіть на скрипці грати; вчив уже й свого брата, і в якомусь селі дяк прийняв їх до себе за піддячих. Там вони й прожили кілька років в тяжких злиднях.

Аж трапилось так, що треба було пан-отцеві того села послати звідомлення до митрополита в Київ. Треба було його скласти, гарно переписати, і от у цій справі Фотій оказався найбільш дотепний — склав, переписав звідомлення, і його ж самого, як проворного, сміливого хлопця, послали з цим звідомленням до Києва. Він запевне взяв із собою і брата.

Митрополитові брати сподобались, і він залишив їх у себе, в хорі і канцелярії. Згодом митрополит дав Фотієві грамоту, щоб він шукав собі невісту з парафією і став там за священника. Він знайшов таку невісту коло Уманя, в с. Дмитрушках, одружився з нею і став там священником. Їх син Костянтин і був мій батько, що довго священствував на Липовеччині, як і я був спочатку настоятелем у Липівці.

Так чудна пригода перенесла нас з Липи галичанської до Липівця українського.

Митрополит Василь Липківський

ШКЕТУВАННЯ СОВЕТСЬКОЇ ВИСТАВКИ

Вашингтон (Пресбуро АБН). — З кіл АБН задалегідь подають усім зацікавленим патріотичним організаціям та українській організованій молоді в Америці календарець советської псевдонародньої виставки, яка має намір обманювати американських глядачів і присвоювати скарби української та інших не-російських культур Московщині.

„Виставка радянського народного мистецтва” в Америці відбудеться за таким календарцем:

- У Лос Анжелесі, Каліфорнія, від 5 березня до 1-го квітня;
- У Міннеаполісі, Міннесота, від 26 квітня до 23 травня;
- У Чикаго, Ілліной, від 16 червня до 13 липня;
- У Бостоні, Масачузетс, від 6 серпня до 2 вересня;
- У Нью Йорку від 26 вересня до 23 жовтня.

З нагоди цієї виставки викриваймо всюди, де тільки можливо, московсько-большевицьких душителів не-російських культур у Советському Союзі — новочасній московській імперії!

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

В. Давиденко

РЕЧНИК НАШОЇ ПРАВДИ

Сто одинадцять років тому в каплиці Академії Мистецтв у Петербурзі Панько Куліш, прощаючись із тлінними останками свого друга Тараса Шевченка, промовив: „Немає з нас ні одного достойного пророки рідне українське слово над домовиною Шевченка: уся сила і вся краса нашої мови тільки йому одному відкрилася”.

Понад сто років у хуртовині світових подій незмінно триває містерія Тараса Шевченка, якого називаємо ми найбільшим нашим поетом, пророком, творцем-форматором нашої нації, який уклав програму її визволення, — програму, що її виконуючи, наклали головами сотні

Вол. Гаврилук

ТОМУ, „КИМ ЗАЙНЯЛОСЬ”...

Ми наснажуємо себе могутньою величністю твого
[духа.

Ми молимося твоїм словом.

Ми цим словом обороняємо себе від нападів
[і нападів ворожих.

І ми рубасмо цим словом зухвалих напасників.

В твоєму слові ми неначе в лицарському панцері.

Твоє слово — наша молитва, наша оборона і наш
[наступ.

Ти — наш перший державник і найнадхненніший
[речник нашої правди.

За тобою іде Нація, співаючи твій безсмертний
[„Заповіт”.

Наші приятелі шанують тебе,

Наші вороги — ненавидять тебе.

Ти наш геніяльний рапсод-кобзар.

Ти нерозгадна, велична, суцільна людина.

Ти наш найвищий авторитет.

Кому ж як не тобі належить шаноба наша.

Бо ми знайшли тебе, а ти знайшов нас, щоб бути
[з нами назавжди разом.

Ті, що колись згинули над твоєю долею, зникнули,
А ти переможно височієш.

„І вражою, злою кров'ю волю окропите”...

Жахливі слова, — але як нам відмовитися від них,

Нам, нації мучнів?

Вулкани вибухають несподівано.

І таким був вибух твого геніяльного Слова.

Заголовок цього вірша з присвяченого Т. Шевченкові вірша Євгена Маланюка. — Ред.

тисяч кращих синів свого народу, — програму, що її й досі ми не здійснили, щоб у своїй хаті була своя правда, і сила, і воля.

Похований згідно з його бажанням на Чернечій горі біля Канева над Дніпром, Шевченко, немов легендарний зачарований велетень, що часом, ніби в глибокому сні напружуючи груди, потрясає землею, — струшує Україною своїм невмирущим словом, яке поставив на сторожі біля свого народу. І тому з ім'ям Шевченка повстав наш народ у боротьбі за волю в 1905 році. З його ім'ям і з його „Заповітом”, як національним гимном, розкувався в 1917 році і заходився відбудовувати свою державу. З його ім'ям на устах ішли в бій наші отамани після поразки у визвольних змаганнях. І під його прапором до початку 60-их років змагалася Українська Повстанська Армія.

Недавно померлий співець української Геллади, Євген Маланюк так писав про Шевченка:

Не поет, бо це ж до болю мало,
Не трибун — бо це лиш рупор мас,
І вже менш за все — „Кобзар Тарас”,
Він, ким зайнялось і запалало.

Понад сто років точиться довкола Шевченка боротьба поміж його духовими дітьми і ворогами української державности та самостійности з їхніми „лукавими рабами отечества чужого”. Починали той наступ проти Шевченка „світочи” російської літератури на чолі з Віссаріоном Белінським, намагаючись втопити Шевченка в болоті, осміяти його „мужицьку музу”, а його самого представити як третьорядного віршомаса. Їх справу продовжували вже іншими заходами царські цензори та жандарми, силою запечатувавши уста великому Тарасові в диких степах Казахстану, куди його слідами гнали пізніше „будівничі комунізму” новітній ясир — тисячі арештованих „буржуазних націоналістів”, що з них не один як найбільшу цінність ніс із собою Шевченків „Кобзар”.

Московські шовіністи в подобі большевиків, зрозумівши велич Тараса Шевченка і своє безсилля супроти нього, фальшуючи і цензуруючи його твори, роблять з нього „провісника

большевизму”, „революційного демократа”, що нібито мріяв про такий суспільний лад, як його залізом і кров'ю мільйонів встановлено тепер на Україні.

Постать Тараса Шевченка — унікальна в історії не лише української, але й світової літератури. Жадна нація не має в одній особі свого найкращого поета, свого національного провідника, своєї совісти-символа і свого найвищого судді в справах земних, дочасних.

Син кріпака і сам до своєї зрілості кріпак, Тарас Шевченко усе своє життя був внутрішньо найбільш вільною людиною. І це, скріплене його особистою відвагою, давала йому моральне право, говорячи про Україну, її минулу історію та майбутність, промовляти тоном суверена, глибоко переконаного в слушності своїх слів:

Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти.

Цю візію майбутньої вільної і незалежної України Шевченко впоює в своїх сучасників і нащадків з такою стихійною силою, яка пориває людину на найбільші подвиги аж до самопожертви в ім'я засіяної Шевченком у її душі ідеї.

А відчуваючи ту внутрішню свободу і силу, Шевченко прагнув розбудити-розбуркати їх і в своєму приспаному довголітньою неволею народі. Немов біблійний пророк, Тарас Шевченко кидає виклик самому Богові, обстоюючи правду свого народу. Ця правда — вірив він — мусить затріюмфувати, бо інакше —

Сонце стане
І осквернену земля спалить.

І як глибоковіруюча людина одночасно кличе Шевченко земляків:

Свою Україну любіть,
Любіть її во врем'я люте,
В останню тяжкою минуту
За неї Господа моліть!

Суверен відродженої української нації, Шевченко вважає себе вправі написати тестамент-заповіт, як пише батько для своїх дітей. Розпорядившись своїм похороном, отже своїми осо-

бистими справами, він визначає обов'язки-завдання своїм наступникам, ним розбудженим і вихованим:

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою, злою кров'ю
Волю окропіте!

А за свій титанічний труд відродження нації просить він лише згадати його „незлим, тихим словом”.

Останнім чудом Тараса Шевченка можна назвати його культ, що раптово вибував серед найкращої, найбільш патріотичної частини молоді на Україні. Чи не парадоксально виглядає те, що в сучасному зматеріалізованому світі, де „прірва” між поколіннями стала головною проблемою і молодь валить всі авторитети, що на них спиралось суспільство, визнаючи своєю релігією нігілізм, — на Україні як ніколи високо піднесли Шевченка на свій прапор найбільш інтелектуально розвинені молоді люди. Їх захоплює тепер не архаїчний Карл Маркс, звичайно, не Брежнєв — живе втілення бюрократизму і брутальної сили, а саме Шевченко, не шанований народниками XIX століття мужицький поет у смушковій шапці і навіть не царський засланець, що, повернувшись із заслання, обертається в елегантному сурдуті у літературному світі Петербургу, — а сучасний символ боротьби за визволення топтаної і зневажуваної України.

У своєму „Щоденнику” перший із „шестидесятників” Василь Симоненко, вірець громадянської мужності, що, як писав у присвяченому йому вірші Богдан Стельмах, „днини ясної ради соколом з неба впав”, — заявляв з властивою йому скромністю: „Такі, як я, теж необхідні для літератури — ми своїми кволими думками угноїмо ґрунт, на якому виросте гігант. Прийдешній Тарас або Іван Франко”. Далі в цьому „Щоденнику” він зазначає, що Тараса Шевченка бояться на Україні „обивателі від літератури”. А доказом цього є знищений цими обивателями із партійними квитками чудовий вітраж замордованої кагебістами Алли Горської та ув'язненого Панаса Заливахи, на якому представлено гнівного Шевченка із піднесеними догори руками. І з написом: „Возвеличу ма-

лих отих рабів німих! Я на сторожі коло їх по-савлю слово". Цей вітраж, встановлений у вестибюлі Київського університету, знищили навіть без апробати відповідної комісії. Так, бо-ються і дуже боються Шевченка московські оку-панті!

Кожного року, 22 травня, в день перевезен-ня Шевченкових останків з Петербургу до Ки-сва, всупереч заборони влади, демонстративно збираються біля його пам'ятника студенти, чи-тають його поезії і деклямують присвячені йо-му вірші.

„Тарасові провісні птиці-слова, — писав не-давно арештований молодий поет Василь Стусь, — шугають над Дніпром". А ми додамо: шуга-ють над усією Україною, шугають над усіма нами.

Не сумніваючись, можна твердити, що кож-ний із недавно арештованих українських патрі-отів і кожний, що вже роками поневіряється в мордовських концтаборах, виховався на творах Тараса Шевченка.

Шевченкові присвячують на Україні молоді поети свої найкращі вірші, його біографію і творчість досліджують і відкривають в ній мо-лоді літературознавці щораз нове. Найвизнач-ніший і також недавно арештований літерату-рознавець Іван Дзюба, автор перекладеного на багато мов трактату „Інтернаціоналізм чи ру-сифікація?" доповнив шевченкознавство нови-ми відкриттями. У створеній ним концепції „триєдиного слова Шевченкового" Іван Дзюба пише, що першим складником цього слова був потужний і безпощадний дух національної „са-мокритики", збудник „національного сорому", що завжди є передумовою всякого великого со-ціального і національного руху. Як згусток бо-лю і муки Шевченка були його послання до мертвих, і живих, і ненароджених, його „Чиги-рин", „Юродивий". Роз'ятрюючи національний сором і розпалюючи національну гордість — бож сором це гордість звернена всередину — Шевченко прагнув переродити свій народ, ви-вести його на інший історичний шлях. Він пи-сав, без вагань приймаючи на себе гріхи свого народу:

А ми дивились і мовчали
Та мовчки чухали чуби.
Німії, підлії раби, —

Підніжки царськії, лакеї
Калрала п'яного.

Другим складником триєдиного Шевченко-вого слова, на думку Івана Дзюби, було праг-нення викувати до „старого плуга новий леміш і чересло", „розпанахати" „погане, гниле сер-це трудне" своєї нації, „вицідити сукровату" і налляти „живої козацької тії крові, чистої, святої". Звідси його справді як у біблійних про-років гнів і картання „невірних дітей" України, їх „криводушія і зради". Він, ніби старозавітній Іезекіїль, представляє сучасникам такий апока-ліптичний образ майбутнього:

Розкуються незабаром заковані люди,
Настане суд, заговорять і Дніпро і гори,
І потече сторіками кров у синє море
Дітей ваших, і не буде кому помагати;
Одцурається брат брата і дитини мати
І дим хмарою заступить сонце перед вами
І навіки прокленетесь своїми синами.

Шевченко знав дві України — Україну як вічність і Україну як історичний момент. Укра-їну — матір і Україну — заблуду. Україну — лицарів і Україну — рабів, гязі Москви і вар-шавського сміття.

І третім складником триєдиного Шевченково-го слова був безпощадний критичний перегляд національної історії. „Подивіться лишень добре, — писав він, — прочитайте знову тую славу... Все розберіть... та й спитайте тоді себе: що ми? Чиї сини? яких батьків? Ким? за що заку-ті?" Він високо підносив славні сторінки укра-їнської історії, боронив їх від фальсифікацій, претензій та зазіхань ворогів.

Тим то в Шевченка, — слушно завважує Дзюба, — однаково часто знайдемо слова як про рабський дух та історичну безплідність своєї нації („Заснула Вкраїна, бур'яном укри-лась, цвіллю зацвіла, в калюжі, в болоті серце прогноїла і в дупло холодне гадюк напустила") — так і слова про вільнолюбний, лицарський, звияжний дух свого народу та його велику історичну місію („Розтрощить трон, порве пор-фіру, роздавить вашого кумира, людській ша-шелі").

Однак, любов до України у Шевченка „не сліпа і фанатична, а зряча і глибоко передума-на. І цією любов'ю він не зацілював рани та виразки, а випалював їх".

Шевченкові ідеї спрямовані проти російської імперії мали і мають всесвітньоісторичне зна-

чення. „Він геніяльно побачив у цій імперії найбільшого ворога людства, найбільше лихо світової історії, найбільшу перепону на шляху прогресу людства — і картав її своїм палючим словом з нечуваною силою”. Те, що побачив Шевченко в другій половині минулого століття, ніні смертельною загрозою звисає над цілим світом, продершиися в саме серце Європи.

Найкращі перлини своєї творчості присвячують молоді українські поети в Україні Шевченкові. І наші люди їх там читають, ними захоплюються. Після надокучливих, тріскотливих цілорічних святкувань століття „великого гуманіста” Леніна, що, як стверджують компетентні особи, викликали ще більшу нехоть до того конструктора антинародної політично-соціальної системи, шевченківські поезії — немов краплі весняного дощу на спраглу вологи землю.

Про те, з якою глибокою любов'ю і повагою ставляться до Шевченка молоді поети на Україні, може свідчити хоч би такий уривок з вірша одної з найталановитіших сучасних поетес Ліни Костенко:

Тарасе, знов до тебе я приходжу,
Бо ти для мене совість і закон...

Святослав Караванський, засуджений фактично на досмертне ув'язнення в мордовському концтаборі, потай перекидає у світ присвячений Шевченкові вірш, що починається такими словами:

Жив поет із серцем Прометей
У гурті заляканих людей...

С. Корниг

ОГЛЯД СВІТОВИХ ПОДІЙ

З подій останніх тижнів у світі і в ЗСА найбільше заінтересування викликала поїздка през. Р. Ніксона до столиці червоного Китаю в цілі унормування політичних, дипломатичних та господарських стосунків. Президент Ніксон і його головний дорадник д-р Г. Кіссінджер старанно приготували цю поїздку. Д-р Г. Кіссінджер склав за той час 12 візит до Китаю і в розмовах з китайськими лідерами уклав програму поїздки Президента.

През. Р. Ніксон у своїй промові Про стан

Жив з пігмеями й не став пігмеєм!
Вмер, а все лишився Прометей!

Цими днями повторно арештований молодий поет-науковець Михайло Осадчий з Донбасу, порівнюючи Шевченка з Шекспіром, писав:

„Розкуйтеся, заковані люди!” —
Гримів над кручами Тарасів глас.
Україно мила, бути чи не бути?
Зелений стрій тополь, мов лісовий потік,
Весняний грім гримів — революційний вік! —
І пробудилися навк
дерева, квіти й люди...

Легендарний велетень, похований на Чернечій горі під Каневом, знов розправляє плечі. І знову — чуємо — дуднить і похитується українська земля із краю в край. Слово його лунає ген-ген по всій Україні і далеко поза її межами, пригадуючи людям, що пора „громадою обух сталить”.

Українська еміграція, а передусім наша молюдь, як найчутливіша мембрана, реагує на події, що відбуваються там, на рідних землях, де знову шаліє терор, де підготовляють черговий показовий процес над непокірними, щоб їх найсуворіше покарати, а народ — застрашити.

Що можемо ми тут робити? Мусимо робити, як досі, але подесятеривши наші зусилля. Мусимо протестувати перед усім світом, в урядах всіх країн, де розкидала нас доля, в дипломатичних сферах — проти дикого свавілля червоних фашистів, що мстяться на Тарасових внуках за любов до нього і України, за те, що прагнуть правди, сили і волі у своїй хаті.

Унії проголошував, що в майбутньому світом мають керувати не дві потуги — ЗСА і Москва, але рівновагу сил можна досягнути лише через опертя на п'ять країн, а саме ЗСА, Москву, червоний Китай, Західню Європу та Японію.

Перед поїздкою през. Ніксона преса містила багато критичних зауваг. Дехто твердив, що, не зважаючи на інтенції Президента, першу рунду вже виграли китайці, яким ЗСА допомогли ввійти до ОН і викинути звіт Національний Китай, перед тим підтримуваний ЗСА. Це для

Пекіну було великим дипломатичним успіхом і піднесло його престиж. Андре Мальро, французький політик, добре обізнаний з Китаєм, передбачає, що незабаром ЗСА візьмуть на себе справу упромисловлення червоного Китаю, тепер офіційно називаного Китайською Народною Республікою. Преса саркастично зауважувала: „То не Чжоу Ень-лай їде до Вашингтону, але Ніксон до Пекіну, як гість. Певно має до китайських комуністів якісь справи, хоче їх про щось просити — так назовні виглядає”.

Саме прийняття през. Ніксона з його численним почетом в Китаї, спочатку трохи холодне, замінлося на тепліше, чемне і дбайливо опрацьоване. Президентську пару і її оточення китайські державні достойники протягом тижня возили по Пекіну і околицях, показували їм мандаринські палаци, славнозвісний китайський мур, балет, вправи фізкультурників, парки, музеї, промислові заклади, дитячі притулки, шпитали, а вечорами влаштовували для них бенкети. Президент відбув засекречену розмову з Мао Тсе-тунгом, яка тривала годину. Протягом тижня відбулося кілька конференцій Чжоу Ень-лая і його дорадників з през. Ніксоном і д-ром Г. Кіссінджером. На одному з бенкетів Президент у своєму тості закликав китайців до зближення з американським народом. Чжоу Ень-лай говорив, що тепер поміж китайським і американським народом відчинено двері і встановлено персональний зв'язок для шукання нормалізації відносин.

Проте, китайська офіційна преса і досі не злагіднила свого тону супроти „американських імперіялістів” і „агресорів у Південному В'єтнамі”. Чи це щира лайка чи лайка з оглядом на советську і інші комуністичні партії?

Поїздка през. Ніксона викликала зацікавлення в цілому світі. Московська преса спершу подавала вістки про приїзд през. Ніксона до Китаю без коментарів, а пізніше почала писати про „змову” Вашингтону і Пекіну проти ССРСР, націлену на оточення „батьківщини соціалізму”. Польська комуністична преса писала про „злигування двох імперіялізмів”.

„Дейлі Нюз” навів пересторогу адмірала Томаса Мурера, голови об'єднаних шефів генеральних штабів, який ствердив, що Москва і Пе-

кін в шаленому темпі розбудовують свою нуклеарну зброю, і цілком можливо, що Америці прийдеться воювати з цими обома могутніми державами. Він робить висновок, що ЗСА мусять бути до того приготованими, бо то „справа життя або смерти для нашого народу”.

З переговорів із Чжоу Ень-лаєм виходить, що червоний Китай, крім того, що вже дістав, хоче ще дуже багато, передусім, щоб ЗСА забрали всі свої війська з Формози і Індо-Китаю.

Але ЗСА мають для Пекіну певні пригадки. Москва дуже вороже наставлена до режиму Мао Тсе-тунга. В другій половині минулого року большевики приготувляли в Китаї державний переворот з поміччю війська. Переворот не вдався. Провідники змови Лю Шао-чі та військовий міністер Чіанг Юнг-шен пробували були втекти літаком до Москви, але літак їх зістрілено над Монголією, і обидва вони згинули. Москва на тім не зупиниться і буде далі шукати okazji для советизації Китаю і підпорядкування його собі як сателіта, на взір Чехо-Словаччини. Шлях до того відомий — внутрішній державний переворот і перебрання влади московськими ставленцями — або превентивна війна і введення в Китай окупаційних московських військ. Китай поважно zagrożений збоку Москви також як претендент на світовий провід у комуністичному русі і тому шукає опертя в договорі зі ЗСА про спільну оборону. В ситуації, яка витворилася у світі, рішальну роль грають тепер ЗСА і їх союзники. Від них значною мірою залежатиме вибір, з ким іти — з Китаєм чи з Москвою.

В Шанхаї на спільному засіданні відчитано підписаний обома сторонами комунікат про висліди переговорів. Ті висліди ні в якому разі не оправдують ані зусиль ані коштів на поїздку і переговори. В комунікаті стверджується, що обидві сторони повинні працювати для нормалізації стосунків поміж ЗСА і Китаєм. ЗСА ствердили, що стоять за незалежність кожної країни і за права Індо-Китаю вільно вирішити свою долю, підтримують незалежність Південної Кореї і стараються утримувати добрі стосунки з Японією.

В справі індійсько-пакістанської війни ЗСА підтримували Пакістан і на основі ухвали Ра-

ди Безпеки вимагали виведення з новопосталої в Східньому Пакистані країні Бангладешу індійських окупаційних військ.

Пекінська сторона запевняє, що не має заміру стати суперпотугою, але сприятиме всім „визвольним війнам”. Підкреслюючи свою підтримку для народів В'єтнаму, Ляосу і Камбоджі, а також для семипунктової мирової пропозиції В'єтконгу, пекінський режим домагається виведення з Індо-Китаю всіх „чужих військ”. Пекін уважає, що справа Тайвані, який, мовляв, є невід'ємною частиною Китаю, перешкоджає нормалізації стосунків між Китаєм і ЗСА. Це місце спільного комунікату викликало найбільший наспокій серед союзників ЗСА в Південній Азії. Преса вважає, що текст цієї заяви зроджує підозріння, що ЗСА готові „продати” Тайвань китайським комуністам.

22-го травня президент Ніксон вибирається з відвідинами до Москви, щоб обговорити там можливості нормалізації світових відносин.

**

На Близькому Сході в стосунках арабів до їх спонзора Москви існує оправдане недовір'я. Москва по смерті президента Єгипту Абдель Насера підготувала в тій країні комуністичний переворот. У половині травня 1971 р. преса повідомила про кризу в єгипетському уряді, а за кілька днів стало відомо, що в Єгипті викрито протидержавну змову, до якої належали також члени уряду з військовим міністром Фавзі і віце-президентом Алі Сабрі. Всіх їх заарештовано, і переворот не вдався. Є ознаки, що Москва знала про приготування перевороту і змовникам допомагала. Щоб рятувати ситуацію, прибув тоді до Єгипту „президент” Советського Союзу Ніколай Подгорний з групою дорадників і 28 травня підписав з президентом Садатом договір приязни і співпраці на п'ятнадцять років — при виразному застереженні проти втручання у внутрішні справи другої сторони.

Справи на Близькому Сході затримались на мертвій точці. Не зважаючи на погрози єгипетського президента Садата розпочати війну з Ізраїлем, війна й досі не розпочалась і, очевидно, не розпочнеться в проглядному часі. У промові, виголошеній на спеціальній сесії Конгресу Арабської Юнії, през. Анвер Садат закликав єгипетський народ до „терпеливості в приготу-

ванні до розправи з Ізраїлем”. Він представив програму забезпечення Єгипту новою зброєю, яка перевищувала б своєю силою озброєння Ізраїлю. Садат попередив народ, що його чекають великі жертви, але запевнив, що ще більших втрат зазнає Ізраїль.

Проте, є надія, що з поміччю делегата ОН Гунара Ярінга вдасться розв'язати найбільш пекучу проблему — відкриття Суецького каналу, а далі справа миру залежатиме від держав, що панують в світі.

Ситуація в Індо-Китаї характеризується успішним процесом в'єтнамизації, підтримуваним американськими бомбардуваннями Північного В'єтнаму. Тим часом у Південному В'єтнамі Ганой підготовляє великий наступ на основні стратегічні пункти. 30-го березня представник ЗСА на Паризьких нарадах у справі В'єтнаму, Вілліам Портер, вилетів до Вашингтону, заявивши делегаціям Північного В'єтнаму і В'єтконгу, що не бажає брати участі в дальших нарадах, бо вони використовують ті наради лише для пропаганди. Портер сказав, що готов повернутись, якщо комуністичні делегації виявлять готовість обговорювати конкретні проблеми і шукати сприятливих рішень. Перерву в нарадах зроблено за особистим розпорядженням през. Ніксона.

**

В Західній Європі тепер головну роль відіграє Франція. Договір Бонну з Москвою про неагресію все ще не затверджений парламентом.

Політика французького президента Помпіду цілком відмінна від політики де Голля. Помпіду звертає особливу увагу на загрозу з боку Середземного моря, де щораз більше закріплюється морська флота Москви, загрожуючи Франції і всій Південній та Середній Європі.

Іншим відмінним пунктом політики през. Помпіду є питання створення об'єднаної Західної Європи. Він прагне не тільки до політичної єдності Європи, але й майбутньої її інтеграції. Вона має стати потугою, здібною боротися з будь-яким ворогом і витримати щораз більшу конкуренцію в міжнародній торгівлі.

За часів правління де Голля американсько-французькі стосунки прохолоджувались. Тепер вони оживлюються. Франція Помпіду хоче вже говорити не лише в своєму імені, а й в імені Ев-

ропи. Якщо вона не використає цієї нагоди, то в імені Європи говоритимуть західні німці разом з англійцями. Зміна французької закордонної політики є поворотом на традиційні західні шляхи, якими Франція ходила довгі віки.

Французька політика поступово зближається до ЗСА з огляду на її „атлантизацію”. През. Ніксона у Вашингтоні відвідав новий генеральний секретар НАТО д-р Люнс, який по розмовах з Президентом виголосив промову до представників преси в справі оборони Західної Європи. Д-р Люнс остерігає, що комуністи, використовуючи відпруження і мирні стремління Заходу, зміцнюють власні сили. В тій ситуації д-р Люнс бачить konieczність утримання повної сили і єдності. Він казав далі, що засадничі цілі Москви не змінились, а її збройні сили вже значно перевищують те, що Москва потребує для власної оборони. Запитаний журналістами, чи правда, що жадний поважний політик не вірить тепер у можливість московської агресії в Європі, генеральний секретар НАТО сказав: „Не знаю відповідального політика в Європі, який би так думав”. До цього треба додати, що през. Ніксон і Конгрес два рази відкинули пропозицію сен. Менсфілда відкликати 300.000 американських військ з Європи.

Москва розбудовує широку шпигунську сітку в усіх країнах світу. Минули часи, коли висилали одного-двох советчиків, що виявляли надмірну цікавість до військових секретів країни, де вони працювали як дипломати. Кілька місяців тому з Великобританії вислано 105 агентів советської розвідки, а 30 березня рекорд встановила маленька латиноамериканська країна Болівія, виславши 119 службовців советського посольства в Ля Пасі.

**
*

Японія — одна з наймогутніших і найбільше економічно розвинених країн Азії, лежить у тому районі, де тепер рішаються найповажніші проблеми світу — взаємовідносин Москви, Китаю, ЗСА, Європи і тієї ж Японії. Поміж Японією і ЗСА вже підписано договори про співпрацю і оборону, а минулого року відбулася приятна зустріч японського імператора Гірогіто з през. Ніксоном, яка морально скріпила взаємовідносини обох країн. І хоч наприкінці минулого року през. Ніксон, змушений госпо-

дарською ситуацією, обнизив імпорт товарів з Японії, підвищивши на 10% митні оплати на японські вироби, взаємовідносини обох країн залишаються приятними.

Наприкінці січня в Японії перебував з тижневою візитом Андрій Громико — міністер закордонних справ ССРСР, який прибув до Токіо нібито для підписання ще й досі не підписаного після закінчення другої світової війни миру, а в дійсності, щоб відмовити Японію від співпраці зі ЗСА і червоним Китаєм, обіцяючи Японії різні господарські користі від співпраці з Москвою. Але японський міністер закордонних справ Фукуда заявив, що без звороту Японії чотирьох окупованих большевиками японських островів не може бути мови про нормалізацію стосунків.

Щодо господарських користей від співпраці з Москвою, то японці мають гіркий досвід. Зокрема, москалі порушили всі договори про права японських рибалок вільно плавати на Охотському морі і біля Сахаліну. Москва анулювала нафтову концесію після того, як японці вклали багато грошей в пошукування нафти.

~~~~~

Ігор Калинець

РУЙНУВАЛИ ЦЕРКВУ...

Тріщали предвічні зруби,
летіли гонти, як пір'я:
руйнували дерев'яне чудо
людської праці та віри.
І, вписані в лагідні гори,
востаннє хиталися бані,
вмирали ясно і гордо,
так, як вмирають останні.
Це умирали століття,
це помирало прекрасне...
З розпуки дробилися на дровіття
золоті грона іконостасу.
І шукали між бур'янами
вічний спочинок ікони.
І плакала в недотроченій рамі
гуцульська мадонна.
І Юр, в невідомім двобою
втративши руку і списа,
півроззятою головою
востаннє навкруг дивився,
як довго стояв ще реквієм
і як він лягав на трави,
на осиротілі смереки
густим непрозорим трауром.

ГЕТЬМАН ПЕТРО КОНАШЕВИЧ - САГАЙДАЧНИЙ

Героїчна доба другої української державності перед Хмельниччиною знає багато борців за волю свого народу, які зі зброєю в руках ставали проти чужинецьких займанців, здобувачучи блискучі перемоги, вкриваючи прапори своєї батьківщини невмирущою славою.

Географічне положення України на роздоріжжях Сходу і Заходу, де перехрещувались торговельні шляхи і стикались інтереси сусідніх потуг — Туреччини, Польщі і Московщини, що перебувала ще в процесі накопичення сил, робило нашу батьківщину тереном зазіхань усіх тих держав. Кожна з них хотіла захопити наші землі і обернути український нарід на своїх невільників.

Постійна небезпека, очікування з дня на день збройних нападів загартовували на Січі мужніх оборонців рідного краю, прищеплювали їм відвагу, сміливість, готовість у будь-який час виступити на захист свого народу. Дмитро Байда-Вишневецький, Іван Підкова, Криштоф Косинський, Северин Наливайко, Григорій Лобода, Матвій Шавула, Каспер Підвисоцький, Самійло Кішка були визначними героями тих славних днів і всі поклали свої голови на полі слави або дістались у руки ворогам і були замордовані.

Основна увага українських провідників зосереджувалася проти ворогів, що найбільш активно діяли з півдня та заходу — проти Криму, Туреччини і Польщі. Недоцінювали ще в той час безпеку зі сходу, від Московської держави, яка щойно сто років перед тим звільнилась від зверхности татар. Переїнявши їх войовничість, хижацтво і прагнення до підбиття сусідніх слабших народів, вона набиралась сил, розробляла імперіалістичні теорії, устами свого ідеолога ченця Філофея говорила про себе як про Третій Рим, про своє месіянське покликання стати на чолі інших народів.

Неминучости зудару між Україною і Московщиною, що через півстоліття стало історичним фактом, не могли передбачити провідники українського національного життя. Багатьом з них здавалося, що великий східній сусід, рідний по

крові і визнавець тієї самої релігії буде оборонцем, а не гнобителем України. Саме Петрові Конашевичеві-Сагайдачному вперше довелося очолити збройні змагання проти Москви.

Народився Сагайдачний 1570 року в небагатій шляхетській родині на Самбірщині, в Галичині, освіту здобув в Острозькій школі на Волині, а наприкінці XVI стол. попрямував на осипівані в піснях і думках простори Великого Лулу, де пройшов добрий військовий вишкіл і в складі козацького війська брав участь у молдавському та ливонському походах 1600-1601 років, відзначаючись великою відвагою в боях.

Коли в Кракові пронеслася вістка, що там перебуває втікач із Москви, який називає себе царським сином, що врятувався від смерти, яку хотів заподіяти йому тодішній московський цар Борис Годунов, щоб позбутись законного претендента на престол, ця вістка знайшла прихильний відгук серед польської шляхти та двору короля Сигизмунда, і вони в надії на добру поживу стали допомагати самозванцеві у здобутті трону.

В рідному місті Петра Конашевича-Сагайдачного, в Самборі, в замку воєводи Мнішка, стало формуватися військо для походу на Москву. До нього зголосилося багато поляків, німців, а також велике число козаків. Про те, чи був серед них Петро Сагайдачний, не збереглося вірогідних даних ні в історичних документах, ні в козацьких літописах. Але можна припускати, що і він брав участь у тій кампанії.

Похід, що рушив із Самбора на Москву, завдяки відвазі козаків був успішний. Вони перемогли вислані проти них московські полки, завдали московській армії з її воєводою Мстиславським рішучої поразки і швидко посувались вперед. Коли величезне московське військо під проводом воєводи Басманова, талановитого полководця, заступило шлях збірному військові самозванця і у великому бою внаслідок своєї чисельної переваги почало брати гору, лише козаки виявили витривалість та дисциплінованість і в їх лавах не було ні паніки, ні метушні. Козаки зорганізовано відійшли до укра-

їнських кордонів і укріпились у Путивлі, так добре розбудувавши фортифікаційні споруди, що переможці-москалі не наважились далі наступати.

До Путивля почали масово прибувати інші учасники бою, прибув і сам провідник, що іменував себе царевичем Дмитрієм, і підсилене військо, основним ядром якого були козаки, розпочало нову офензиву. Басманов зі своєю армією пробував був оборонятись, але не мав щастя. Тим часом по всій Московщині почалися повстання проти деспотичної влади Бориса Годунова. Знесилене заведеною за його указом кріпаччиною, селянство одверто висловлювало свої симпатії українському козацтву з його вільностями та широкими демократичними свободами. Саме царське військо не хотіло захищати режим царя-татарина. Цілі залози московських вояків при наближенні козаків приєднувались до них.

Раптова смерть Бориса Годунова прискорила кінець війни. Басманов скапітулював, а родина Бориса Годунова і його син, новий цар Федір були перебиті повсталим народом.

Козаки у складі збірного війська на чолі з самозванцем у травні 1605 року тріумфально вступили до Москви. Так українське військо перший раз в історії здобуло столицю Московщини. Зі славою і багатими трофеями повернулося воно з походу на Запоріжжя.

Того самого 1605 року Петро Сагайдачний був обраний на Січі кошовим отаманом. Під його прозодом 1606 року козаки вирушають у морський похід проти турків, здобувають 10 турецьких галер, наступом з моря захоплюють портове місто Варну.

Восени 1606 року козаки здобувають Перекіп, громлять турецькі сили і нищать цю випадову базу для нападів на Україну. 1607 року на чайках запорожці пливають у гирло Дунаю, здобувають міста Ізмаїл, Килію і Білгород (сучасний Аккерман). 1609 року беруть участь у новому протимосковському поході.

Панування Дмитрія, якому вони допомогли здобути трон, було недовге. Москалі неприхильно зустріли поляків та німців, яких багато наїхало тоді до Москви і які поводитись там як на завойованій землі. Народним незадоволенням скористались московські бояри і підготували

повстання. Самозванець був убитий, і царем став один із бояр.

Знову оголошено похід на Московщину. Польський уряд запросив козацьке військо до участі в цій війні. Взяв у ній участь і Сагайдачний. Польське військо повів коронний гетьман Станіслав Жолкевський, козацьке — Петро Сагайдачний. Козаки відіграли вирішну роллю в успіху цього походу, розбили вислане проти них московське військо і вдруге вступили в Москву.

Коли скінчилась війна і овіяні славою козаки повернулись на Січ, гетьманом одностайно був обраний уславлений у боях Петро Конашевич-Сагайдачний, мудрий політик, що поставив козацчину на службу загальнонаціональним інтересам, зробив із Запорізького війська опору українського національного життя і тим відкрив нову добу в історії нашого народу.

Людина, що сама шукала небезпеки, легковажила життям, перша в бою, остання при відступі, діяльна, невтомна, на нарадах обережна, сувора супроти козацької сваволі, свідома свого обов'язку служити народові, заради якого зреклася родинного щастя, „проміняла жінку на тютюн та люльку”, як співали в народніх піснях — такий був „пан Сагайдачний, батько наш”, як названо його в думах. Сагайдачний добре зрозумів велике значення для України морських шляхів і особливу увагу приділяв розбудові козацької фльоти. Під його проводом козаки фактично опанували все Чорне море, змушуючи тремтіти могутню в очах усієї Європи Туреччину.

1613 року двічі відбулися козацькі морські виправи, і, коли під час одної з них розгніваний султан вислав був до очаківського порту велику флоту, щоб замкнула шлях козакам, які повертались з походу, ті вдарили на неї вночі і розгромили турків. 1614 року козаки вирушили в новий похід, але їх спинила буря. За кілька місяців вони в кількості 2 тисяч на 40 чайках виплили знову, перейшли Чорне море і здобули Синоп та Трапезунд, а коли в поворотній дорозі турецька флоту знов заступила їм шлях коло Очакова, поділились на дві групи, прорвались і повернулись на Січ.

Походом на самий Царгород вибрались козаки 1615 року, щоб — як казали — „обкурити

мушкетним димом мури царгородські". Вони висадилися між двома портами Царгороду Мізвеною і Архіокою. Султан, що саме тоді був на полюванні, довідавшись про це, вислав проти них флоту. Але козаки, перебувши на царгородських передмістях скільки хотіли, потім попливли додому. Коли біля Дунаю турецькі галери наздогнали їх, вони розгромили турків, їхнього адмірала взяли в полон, захопили кілька галер, на глум туркам спалили їх коло самого Очакова і повернулись на Січ.

Наступного, 1616 року знову рушили козаки в морський похід. Турки заступили їм шлях на Дніпровому лимані, але козаки під проводом Сагайдачного перемогли турецьку ескадру, захопили кільканадцять галер та до сотні дрібних човнів і рушили походом на кримське узбережжя. Запорізьке військо на чолі з Сагайдачним з боєм здобуло Кафу (Теодосію) — головний ринок для торгівлі українськими бранцями, випустило на волю всіх бранців і спалило те ненависне торговище невільникими.

Восени того самого року козаки з Сагайдачним організували похід на Малу Азію, знову здобули Трапезунд, розгромили турецьку ескадру і, довідавшись, що султан вислав до Очакова флоту, щоб відрізати їм шлях до Січі, так що Царгород лишився без охорони, — рушили не назад, а вперед на турецьку столицю, захопили її передмістя, нарobili великої паніки і повернулись через Озівське море, де турки їх не чекали.

Завдяки цим блискучим успіхам слава про Сагайдачного і козаків поширилась по всій Європі. Французький посол у Царгороді хвалив козацьку мужність і радив своєму урядові укласти договір з Січчю, щоб зв'язати Туреччину і не дати їй змоги висунутись на Середземне море, де вона воювала з Іспанією.

Незмінне щастя мав Сагайдачний і в суходільних боях з турками, кілька разів розбивши їх на підступах до Чорного моря і на перекіпських степах.

1617 року король Сигізмунд розпочав нову війну з Московщиною і закликав козаків приєднатись до його війська. Саме тоді син короля Владислав, вирушивши в похід, загнався далеко вглиб Московщини і опинився в критично-

му становищі. З 20-тисячним військом пішов гетьман Сагайдачний у похід. Уже знайомими шляхами, легко перемагаючи московські військові з'єднання, розбив московське військо князя Пожарського та Волконського і врятував королевича Владислава, а далі підійшов аж під мури Москви і оточив її. Щоб уникнути великих втрат у людях, Сагайдачний розробив плян нічного виступу. Та серед козаків знайшовся перекинчик, який попередив москалів про підготовлюваний нічний штурм. У висліді цієї зради козакам не вдалося здобути Москви, але московський уряд побачив безвиглядність дальшої війни і почав мирові переговори. Польща, хоч і не запанувала над московськими землями, але вийшла з війни із честю, як переможець, завдяки видатній підтримці Сагайдачного.

З закінченням війни польський уряд вислав на Україну своє військо і зажадав, щоб козаки зменшили свої збройні сили та понижили чайки. Сагайдачний ніби прийняв ці вимоги, щоб відтягнути час. Але Запоріжжя, не знаючи його дійсних плянів, обурилось „податливістю” Сагайдачного, позбавило його булави і обрало новим гетьманом Бородавку.

Але мудрий політик Сагайдачний передбачав, що в разі потреби поляки знову звернуться до нього з проханням про військову допомогу, а тимчасом присвятив усю увагу національно-культурному будівництву. Під його керівництвом Київ, що був звичайною прикордонною фортецею, підноситься до рівня визначного українського осередку. При сприянні Сагайдачного новий ігумен Києво-Печерського монастиря Єлисей Плетенецький створює друкарню, при якій закладається фабрика паперу та шрифтів, розгортається друкування книг.

При монастирі створюється гурток науковців, до складу якого ввійшли вчені з різних земель України, а слідом за тим організується братство, в яке вступає багато духівництва, шляхти, а далі й Сагайдачний з усім запорізьким військом. Мавши його своїм оборонцем, братство вже не боялось польських репресій і заснувало Братський монастир Богоявлення та братську школу.

З допомогою Сагайдачного київське громадянство запросило до Києва Єрусалимського

патріярха Теофана, який саме тоді повертався з Москви, познайомило його зі своїми інституціями та здобутками культури і просило висвятити православних ієрархів, що патріярх і зробив, зважаючи на запевнення Сагайдачного надати йому військову охорону з козаків на шляху дальшої подорожі додому, з огляду на небезпеку помсти збоку розлючених поляків.

У цей час вибухнула польсько-турецька війна. Страшний погром поляків коло Дністра з утратою їх військових ватажків змусив їх знову кликати на допомогу Сагайдачного, але він з огляду на їх відмовлення визнати висвячений український православний єпископат і не противитись українському національному будівництву, стримався, а пізніше поїхав сам на переговори з королем. Тим часом козаки за намовою Бородавки, не чекаючи висліду переговорів з королем, рушили в похід на турків і Сагайдачний, не діставши задоволення своїх вимог, змушений був просто від короля їхати до Молдавії на театр воєнних дій. Зрозумівши свою помилку, козаки скинули Бородавку і проголосили гетьманом знову Сагайдачного.

Становище польського війська було катастрофічне. Воно опинилось під Хотиним разом з королем в оточенні і йому загрожувала неминуча загибель. Під проводом Сагайдачного козаки прорвалися до оточених і врятували їх, але в тому бою Сагайдачний був тяжко поранений.

Прихід козаків вніс рішучий злам у перебіг війни, і незабаром був підписаний мир з Туреччиною. Польща вітала Сагайдачного як свого рятівника, але його справедливих вимог щодо визнання висвяченого єпископату і волі українському національному життю не виконала.

Старий гетьман був глибоко вражений такою невдячністю, але не мав уже сил починати війну з Польщею. Його рана виявилась смертельною, і Сагайдачний 25 квітня 1622 року помер, записавши перед смертю цілий свій масток Київському і Львівському братствам на розвиток науки та освіти.

Величний похорон, влаштований славному гетьманові, був виявом всенародньої пошани до цього великого державного діяча, полководця, творця української фльоти і культурного будівничого, лицаря, що найбільшою нагородою для себе вважав визволення свого народу, як зазначив ректор Богоявленської братської школи Касіян Сакович у своєму вірші, виголошеному під час похорону:

бо за найбільшу нех собі нагороду
почитаєт рицар, гди кого на свободу
визволит . . .

Тому, за словами Саковича, слава Сагайдачного буде голосна „поки Дніпро з Дністром многорибні плинути будуть”.

Поховали гетьмана Сагайдачного в Братському монастирі в Києві.

Пам'ять про славного гетьмана, великого сина Самбірської землі увічнена в українському фольклорі та літературі. В численних думках та історичних піснях виспівується подвиги Сагайдачного. Особливо гарна дума „Ой не чорна хмара над Україною встала” про перемогу Сагайдачного над турками на суходолі. Цю думку у власній гармонізації Микола Лисенко ввів до першої дії опери „Тарас Бульба”. Популярна також пісня про Сагайдачного та Дорошенка, що ведуть козаків у похід.

У письменстві відомі насамперед „Вірші на похорон гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного” з 1622 року пера ректора Богоявленської братської школи в Києві Касіяна Саковича. Іван Котляревський в „Енеїді” описував, як запорожці, плувучи по морю, „про Сагайдачного співали”. Микола Гоголь у „Страшній помсті” називає роки гетьманування Сагайдачного „золотим часом в історії України”. Драматичний твір „Петро Сагайдачний” написав Пантелеймон Куліш, історичну повість „Гетьман Петро Сагайдачний” — Марія Загірня, дружина Бориса Грінченка, іншу повість про Сагайдачного — Панас Феденко.

1972 РІК — ПІД ЗНАКОМ 30-РІЧЧЯ УПА

З МИСТЕЦЬКОГО ЖИТТЯ

ХАЙ СПІВАЮТЬ МУЗИ У БРЯЗКОТІ ЗБРОЇ

„Інтер арма сілент музе”, — казали стародавні латиняни. У брязкоті зброї мовкнуть музи. Поки духовна культура у західних країнах вирощувалася в оранжерійних умовах, що ними оточувано культуротворців у часах Римської імперії, можними феодалами чи церковними потентатами в Середньовіччі, латинське прислів'я правило за істину. Музи були м'якотілими панянками, що німіли і вмлівали, коли починав бряжчати бойовий виряд. Здавна перестало латинське прислів'я правити за закон у розвитку української культури. Можна ризикувати твердженням, що краці зразки українського мелосу, народньої словесности і навіть фігурального орнаментування ужиткового народнього мистецтва народжувалися в часах брязкоту зброї дослівно та переносно і їхні сюжети зачерпувалося власне з куряви чвалуючих вершників, свисту тятив, дзижчання калених стріл, згодом грому гармат, гранатних вибухів, з патосу бойових кличів, із зойку розпачу в поразках. Властиво, ніколи українські музи не зазнавали тих розкошів безтурботного затишку, що їхні посестри в країнах Заходу, і той закон, що розпочинає ці рядки, не стосувався їх ніколи або майже ніколи.

Над Україною шаліє гроза московського повного наступу на українську особовість. Жорстокого наступу. Нової атаки. У бій залучено нові роди зброї — терор, шприци з трійливою речовиною у божевільнях, довготермінові заслання культуротворців. Іде бій проти української культури та її творців. Одна проти одної стали дві потуги: насильник з усією міццю імперської машинерії і нагід, озбросний єдино високим духовним потенціалом, тисячолітньою культурою, що пульсує з кров'ю у його б'ючках. А ось перед широко розгорнутим бойовим фронтом виступає світлий лицар, і кидає мос-

ковському наїзникові гордий виклик”: „Що ж, будемо битися”. І йде бій.

А пса фронтом із кожної прогалинки й щілини в системі ворожого затиску і заморожування вистрілюють паростки культури зрілої, повноцінної, як свідчення про незнищенність духа народу, що йому, як віщує поет, поклоняться чужі Партенони.

Перед нами виставка творчих досягнень мистців з крові і кости тих, що на батьківській землі у змагу з наїзником. Перед нами когорта творців, що на московське заперечування і нищення нашої національної особовости з-поза гір і морів посилають ворогові свідчення про творчу снагу, творчу гарячку, хоч як холодять її чужі вітри, чужі життєві закони і вистелене тернями повсякденне життя. Але ні, не гори й моря ділять цих ось мистців від їхніх побратимів на батьківщині. Материки зблизилися. Діячі діяспоральної України поповнюють скарбницю українського духа впоряд з героїчними його прапороносцями та мучнями: Морозом, Горською, Караванським, Горинями й сотнями інших. І кордони діяспоральної України щільно приткнулися до кордонів матірньої землі, щільні замикаючи єдиний фронт, вишикуваний проти московського наступу — фронт високих духових вартостей, що їх не здолати фізичній силі.

Перед нами когорта видатних мистців з гордо піднесеними вгору прапорами творчих декларацій, гартованою зброєю талантів. „Що ж, будемо битися!” — так і напрошується гордий виклик Валентина Мороза ворогові, коли споглядаєш на барвисту броню наших мистецьких бійців. Яка різноманітність засобів самовияву: поруч з технічним майстерством тут бравурність, тут контемпліяція, тут сувора аж аскетична здержаність, тут візіонерство, тут буйний степовий розмах, контрольований тонкою особистою культурою і відчуттям кольору.

Слова ці незвичні при відкриванні мистецьких виставок. Хай хтось назве їх публіцистикою, а хтось політикуванням, коли культура поза всяким політикуванням. Але я вважаю,

Слово, виголошене на відкритті групової виставки об'єднаних 12 березня ц. р. в галерії Об'єднання Мистців Українців Америки в Нью Йорку. У виставці брали участь: Я. Гніздовський, М. Горбач, М. Мороз, З. Онишківич, Б. Савчук, Н. Шероцька, П. Холодний.

КОНФЕРЕНЦІЯ АБН І ЕРС

Президія Європейської Ради Свободи і Центральний Комітет АБН вирішили скликати **Надзвичайну Міжнародно Конференцію** в одній із столиць Заходу в обороні борців за права нації й людини, зокрема культурних діячів, ув'язнених в Україні й в інших поневолених Москвою країнах.

Центральна проблема Конференцій: боротьба проти варварського гноблення культурних діячів в Україні й інших країнах та борців за національну незалежність і права людини, топтані російськими імперіялістами та шовіністами.

Центральний Комітет АБН виніс свої рішення 18 березня ц. р. Він схвалив між іншим всебічний плян акції в обороні Нескорених і засоби та методи мобілізації антибольшевицьких організацій на найближчу Світову Антикмуністичну Конференцію в одній із латинсько-американських столиць, як теж на Конференцію Антикмуністичної Ліги Народів Азії (АПАКЛ).

Підготовка до обидвох конференцій розпочалася схваленням пляну на засіданні у грудні 1971 р. Президії Світової Ліги у Вашингтоні, членом якої є голова ЦК АБН.

що не вільно ізолювати нам більше мистецтва десь там на скляній горі від гомону життя, а то й брязкоту зброї. Нарешті слід нам перелицювати латинське прислів'я на істину, яка відповідає нашій правді, українській правді: інтер арма кантант музе — співають музи у брязкоті зброї.

ОМУА формуватиме поза цією ще інші корги наших мистців, які промовисто, бо вимовністю української особовости, атавістичної її культури заперечуватимуть божевільні розрахунки ворога знітити українство і його духовість.

Хай же починання ОМУА від сьогодні проходять під гомін гордих слів нашого національного подвижника, Мороза: „Що ж, будемо битися!”

В. Ласовський

Кожній нації у світі належить право на власну національну державу, подібно, як людям всього світу належить особиста свобода. Запорукою миру і справедливості у світі є організація світу на принципі національних держав. Єдність світу, звільненого від колоніалізму і тоталітаризму, як і справжня міжнародна співпраця можливі тільки на принципі рівноправності і суверенності всіх народів.

(3 постанов IV ВЗ ОУН)

Алла Коссовська

ЗВ'ЯЗКОВИ УПА

Заходь, сідай. Я не спитаю, доно,
Хто ти така й куди твій шлях веде,
Я тільки гляну в очі ці бездонні,
В яких, крізь втому й сум ночей безсонних,
Гаряча думка квіткою цвіте.
Я поділюсь з тобою тим, що маю.
Ось хліб, ось молоко, яєшня ось...
Тебе, як рідну, в хаті привітаю,
Бо я без слів, душею відчуваю:
Тобі багато пережить прийшлося.
Ліси, ліси і ночі, і дороги,
І холод, й заметіль, і розпач самоти,
Наскрізь промерзлі, задубілі ноги,
Та в серці прочуття близької перемоги,
В яку так безоглядно віриш ти.
Я відігрію ноги задубілі
В своїх шоретках, спрацьованих долонях,
Твої уста, від холоду збілілі,
Мені слова подяки шепотіли,
Але, не треба, ні, не треба, доно!
Я знаю, ти несеш комусь важливу вістку,
Комусь, хто в лісі нам життя боронить.
Тебе я, як улюблену невістку,
Таку для мене дорогу і близьку,
Грудьми своїми від біди заслоню.

25-РІЧЧЯ „ВИЗВОЛЬНОГО ШЛЯХУ”

У 1972 р. минає 25 років з того часу, як у Британії появилася перше циклоstileве число „Визвольного Шляху”. Від 1947 року „Визвольний Шлях” зріс на поважний журнал суспільно-політичної і літературно-наукової думки. Кожного року в журналі співробітничав від 75 до 85 авторів, а впродовж 25-річної діяльності „Визвольного Шляху” це число зросло до понад 500 відомих політичних діячів, науковців, дослідників, літературознавців, поетів і критиків.

Число за січень 1972 р. редакція „Визвольного Шляху” за редакцією Григорія Драбата присвятила 25-літтю з дня появи першого числа.

Редакція „Вісника ООЧСУ” вітає редактора і працівників „Визвольного Шляху” з 25-літтям та бажає дальших успіхів у боротьбі за священні права українського народу.

Ч И Т А Й Т Е,

П Е Р Е Д П Л А Ч У Й Т Е,

„В І С Н И К”!

Степан Женецький

КУЛЬТ БРЕЖНЕВА

Усі знаки на совєтському небі показують, що серед кремлівської „тройки”, яка тепер править московською червоною імперією, Брежнєв, Косигін і наш „землячок” Підгорний, чи Подгорний — не все в порядку: назверх панує там нібито „згода в сімействі”, але всередині точиться завзята боротьба за перше місце між „рівними”, а властиво за одноособову диктатуру на взір сталінської чи хрущовської.

Що в цій боротьбі чимраз виразніше перемагає захмурений генеральний секретар Леонід Брежнєв, видно з того, що від якогось часу почали в Совєтському Союзі творити культ Брежнєва, бож поки проголосити його новим кремлівським „ясним сонечком” треба зробити його „славним”. І саме тепер проходить в ССРСР кампанія за прославлювання Леоніда Брежнєва: йому приписують всі прикмети „великого громадянина”, яких потрібно диктаторові.

Прославлювання Л. Брежнєва почав журнал „Новый Мир” друкуванням статей, в яких описується його як персону, гідну засісти у диктаторському кріслі.

„Енергійний і технічно вишколений”

У 1940 році, починає свою історію про „великого” Брежнєва цей журнал, ще перед вибухом німецько-совєтської війни, партія зарядила, що деякі фабрики в Дніпропетровську мають бути переведені на воєнне виробництво і тому треба знайти відповідну людину, яка мала б ними керувати. Ця людина повинна бути „енергійною і технічно вишколеною”, мати досвід у виробництві, а також повагу серед робітництва, керівників і інженерів.

Хто мав усі ці кваліфікації? Розуміється, Леонід Ільїч Брежнєв, який мав тоді 33 роки і був партійним пропагандистом.

Заохочував совєтських солдатів на фронті

Та Леонід Брежнєв не лише „енергійна і технічно вишколена” людина, він також дуже важна людина. Про це розповідається в дальшому розділі тієї серії статей у згаданому со-

вєтському журналі, що прославляє воєнні подвиги Брежнєва у складі 18-ої армії, де він був політичним комісаром у ранзі полковника.

В одному місці тієї статті говориться, що одного разу коли 36-річний Л. Брежнєв був у грудні 1943 року на Українському фронті, він побачив, як ляйтенант марно намагався здерти солдатів, які панічно тікали. Заспокоївши ляйтенанта, Брежнєв нібито промовив до солдатів: „Товариші, ми не сміємо відступати! За нами Київ, і ми не можемо дозволити, щоб ворог зайняв його! Наш обов'язок — боротися тут до смерті!”

Після тієї промови політкомісар Брежнєв, пише автор статті, підбіг до скоростріла і почав строчити по німцях.

Холоднокровний під кулями

Цю сцену так описує автор-солдат, що нібито був приявний у той час біля Брежнєва.

„Коли я прибув на місце, то побачив, що Брежнєв зайняв місце солдата, що стріляв із скоростріла, а тепер лежав забитий, лицем до землі, в калюжі крові. Я відтягнув забитого і приніс до Брежнєва скриньку з набоями. Та набойв не було багато! А гітлерівці просувалися вперед. Їм треба було пробігти ще яких 30-40 метрів, щоб досягнути наші окопи, і вони вже кидали на нас ручні гранати, по-п'яному вигукуючи: „Рус капут! Здавайтесь!”

„Брежнєв відповідав на це короткими сальвами зі скоростріла, ощаджуючи набой. Це було вночі, німці освітлювали поле бою світляними ракетами, і в той час, як ракети горіли, Брежнєв холодно й уважно спрямовував вогонь на ворога. Його вроджена самоконтроля, здавалося, ніколи його не покидала. Але в запалі боротьби він зняв свою шапку, скинув рукавиці і відіпхнув мене набік, коли я пробував пригнути його до землі, щоб охоронити від граду куль”.

Тут можна тільки сказати словами народньої української приповідки: „Ото бреше, як москаль!”

„Говорять з великою пошаною про Брежньєвих”

В іншому місці розповідається советським читачам, що родина Брежньєвих переселилася в XIX столітті з околиць Курська до міста Каменського на Україні, яке пізніше, коли там побудували велику сталеварню, переназвали на Дніпродзержинське. Батько теперішнього члена кремлівської „тройки”, Ілля Якович, став на працю в тій сталеварні, а пізніше і його син Леонід, мавши всього 15 років, пішов туди працювати. По якомусь часі ще двоє дітей Іллі Яковича стали там на працю.

„Аж до революції Брежньєви жили поблизу тієї фабрики в убогій робітничій околиці у низенькій глиняній хатинці”.

Старі жителі міста, оповідає автор статті, згадують з великою повагою не тільки про молодого сталевара, Леоніда Брежньєва, але й про його покійного батька, молодших брата й сестру і його матір, яку кличуть „тітка Наташа”, як за давніх часів. В журналі не згадується, чи Брежньєви і далі живуть у тій „низькій глиняній хатині”, чи брати і сестра Леоніда Ільїча дали працюють в тій сталеварні, чи стали вже „совбурами” (советськими буржуями).

В дальших статтях цієї серії розказується, як-то Л. Брежньєв заснував був Індустріальний інститут для вишколу фахівців-сталеварів, про те, як у 1941 р., як секретар районного комітету партії, zorganizував евакуацію обладнання фабрики, щоб ні одна машина не попала в руки німців.

Хочуть, щоб західні газети друкували фота Брежньєва

Кореспонденти західних газет звітують з Москви, що хоч розповідь про Л. Брежньєва, а зокрема про його воєнні „подвиги”, друкowana в популярному журналі „Новий Мир”, признана в першій мірі для советських читачів, урядові чинники були б дуже раді, щоб про це писалося також і в закордонній пресі. Про це найкраще свідчить факт, що службовці советської пресової агенції ТАСС недавно роздавали західним кореспондентам фотознімки Л. Брежньєва у військовому однострої в різних позиціях.

**

ПТАХИ БЕЗСОННЯ

(Думки)

- * Революція — це самогубний вибух, який сам себе руйнує, але боротьба за правду і справедливість завжди виправдана.
- * Люди вмирають, квіти в'януть — це один і той самий закон.
- * Одне діло розуміти події, а друге творити дію.
- * Опитувати значить думати, а думати значить робити висновки, а робити висновки значить плігувати — одна із схем інтелектуального процесу.
- * Інтелігентна людина — це та, яка ніколи не знижується до рівня хама.
- * Перебільшена обережність веде в нікуди.
- * Уміння бачити — одна з культурних прикмет інтелігенції і не належить виключно зору.
- * Серйозність — це передусім сміливість.
- * Мука туги за людською симпатією одна з недуг нашого сучася.
- * На обрях часу завжди височіють якісь вулкани, а людство молиться біля них мистецтвом утопічним, утопічними псалмами.
- * Майстерність — це чудо людської вмілості.
- * Стиль віддзеркалює культуру — культура оформлює стиль. Стиль — це світоглядний формалізм.
- * Слово — це філологічна конструкція, якій відповідає якесь значення, а значення це символ досвіду.
- * Критикувати — це висловлювати особисті зауваження за своєрідним порівняльним методом.
- * Кожне кладовище незаперечне свідчення життя, його автентична хроніка.
- * Іронія — це своєрідне позерство, претензійна маска інтелігенції, що позбавлена часто серйозного змісту.
- * Ентузіазм чарує і причаровує.
- * Раціо не порве нікого й ніколи на барикади ідеалізму.
- * Усього не можна затаїти, щось із затаєного все таки колись стане загальновідомим. Про це повинні пам'ятати всі конспіратори.

В. Г.

Ось такими яскравими описами без сумніву видуманих пригод стараються прислужники Брежньєва зробити з нього „великого героя”, гідного стати новим советським диктатором.

Після усунення Хрущова кілька років не прославлялось спеціально нікого із правлячої кремлівської „тройки”. Звеличування Брежньєва, культ особи одного з „тройки” почали творити недавно, і советознавці припускають, що Леонід Брежньєв готується стати одноособовим диктатором Советського Союзу.

3 НОВИХ ВИДАНЬ

„РЕВОЛЮЦІЙНІ ГОЛОСИ” І „ПРОРОК”

Другим доповненим виданням (перше вийшло 1969 р.) появилася книга англійською мовою „Революційні голоси” у Видавництві АБН, під редакцією Слави Стецько і з передмовою Івана Маттео Льомбардо.

Ця велика книга з повною експресією обкладинкою, яку виконав німецький артист-маляр, вміщує увесь цей моторошний і приголомшливий матеріал „Українського Вісника”, „Лиха з розуму”, „Крику з могил”, „Інтернаціоналізму чи русифікації”, „Собору в риштованні”, „Заповідника ім. Верії”, „Серед снігів”. Побіч високої якості літературних статей та есеїв В. Мороза, Є. Сверстюка, І. Дзюби, В. Чорновола й багато інших, у книзі вміщено документацію у формі листів, звернень, протестів, списки українських політв'язнів та переслідуваних „на волі”. Все це дбайливо перекладено на англійську мову, найпоширенішу в світі мову.

Переконлива для західного читача передмова І. Льомбардо представляє історію КГБ від царської „охрани” та її методи, які й не снилися західним поліцаям з „Інтерподем” включно. Оце — та „друга сторона”, з якою доводиться боротися людям в СРСР, озброєним тільки своїми ідеями, відвагою й прагненням свободи. Бо у тоталітарній системі немає діалогу, натомість є всі засоби, щоб людину заломити. А вільний світ, який заходився звільняти африканські колонії, виходить, не знає, не хоче знати чи не розуміє долі націй під червоною Москвою. На закінчення автор передмови стверджує, що „українці — це нескорена нація”, і за цю характеристику нашого народу ми йому вдячні.

Тож українці: жінки, чоловіки й молоде! В усіх ваших акціях протесту чи оборони найкращих дітей своєї Батьківщини запасіться книжкою „Революційні голоси” і даруйте її або розпродуйте поміж вашими знайомими-чужинцями з думкою про страшну долю нашого народу. Хай шляхетні обличчя наших катованих братів і сестер вб'ються у пам'ять і серця чужинецьких читачів, а їхні героїчні життєписи хай потрясуть сумлінням світу!

Це ж саме Видавництво АБН випустило перед Великоднем у формі поштової картки репродукцію мозаїки „Пророк” проєкту маляра Опанаса Заливахи у виконанні сл. п. Алли Горської, Л. Семиківної та Г. Севрук, мозаїки, по-варварськи знищеної москалями, щоб не прикрашували постать Тараса Шевченка вестибюлю університету його ж імені в Києві. Саме такими картками, а не „вишневими садками” та „білими хатками”, слід нам тепер обмінюватися, щоб ми одне одному нагадували, що в Україні немає щастя і спокою, а є воля, гніт і насильство.

С. Н-ич

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

ДІФЕНБЕЙКЕР — ГОЛОВА КОМІТЕТУ
ОБОРОНИ ЛЮДСЬКИХ ПРАВ

Колишнього прем'єра Канади Дж. Діфенбейкера, що в 1960 році в Об'єднаних Націях виступив був в обороні поневолених Москвою українського й інших народів, найменовано головою Міжнародного Комітету Оборони Людських Прав.

Діфенбейкер відразу заявив, що він кине світло правди на СРСР. Його найменування відбулося саме в той час, коли знов десятки культурних діячів в Україні опинилися в тюрмах за те, що виступили в обороні української мови, культури і самобутності української нації.

Найменування приятеля України головою згаданого вище комітету збігається в часі з великою акцією української громади в усьому світі в обороні нескорених наших братів, в обороні українського народу.

СТУДЕНТСТВО ВИДУЖУЄ

Д-р Арнольд Майсіор, професор соціальної психології Джорджтаунського університету, Вашингтон, Д. С., заявив, що загал студентства щораз більше відвертається від різного роду наркотиків, бо „культ наркотиків умирає, і молодь переконується в абсурдальності зорієнтованого на цю отруту суспільства”.

Наркотики, сказав д-р Майсіор, видавалися для студентів способом виломитися з наївної суспільно-політичної системи, але вони приходять до переконання, що залишити цієї системи неспроможні. Єдиний спосіб її позбутися — вмерти.

Тепер, заявив д-р Майсіор, не студенти полюють за наркотиками, а наркотики полюють за ними. І в кемпусах, де маріхуана була загальною поширена, у щораз більшій мірі виявляється до неї нехоть.

Д-р Пол Седер, інший професор психології цього ж університету, ствердив: „Радикалізація студентів і їх бурхливі бунти-протести, так само, як зв'язане з цим уживання героїни та інших наркотиків дедалі йдуть на спад. Групи радикалів подібні до Студентів за Демократичне Суспільство чимраз більше занепадають. Проявляється загальна тенденція супроти екстремізму в політиці і супроти наркоманії.

Соціальний лад у розумінні українського націоналізму виростає на ґрунті української духовності і українських побутових традицій, що тільки йому притаманні. Він не наслідуює чужих соціалістичних, капіталістичних чи ліберальних спекулятивних доктрин. Технічні здобутки і соціальні досягнення інших націй світу перетворює самостійно, відповідно до власних потреб.

(З постанов IV ВЗ ОУН)

Леонід Полтава

НОВИЙ УКЛАД СИЛ

Після невдалої спроби советизувати Китай, себто обернути його в одну з колоніальних „республік” Советського Союзу, Москва започаткувала політику ізоляції китайського материка, намагаючись таким чином задушити Китай зсередини. Для цього, між іншим, відкликано советських фахівців з різних ділянок техніки, припинено доставу з ССРСР машин, технічного устаткування і навіть штучного добрива для сільського господарства. З метою зменшити китайський потенціал Москва виступила по стороні Індії в китайсько-індійській, а потім і в індійсько-пакістанській війні, яку сама ж всіляко провокувала, знаючи наперед, що велетенська Індія переможе Пакістан, „союзником” якої був комуністичний Китай.

Такі й подібні заходи ССРСР супроти комуністичного Китаю ще раз виявили факт, що комуністична ідеологія починає відігравати все меншу й меншу роль, а на чоло всіх міркувань і заходів ставляться національні інтереси. Всі московські пресові заклинання про „комунізм” є тільки димовою заслоною, за якою орудує московський імперіялізм. Комуністичні діалектики з ССРСР виступили у відношенні до Китаю цілковито проти законів Гегеля, якого вважають основоположником наукової діалектики. Політику комуністичної Росії щодо Китаю можна тепер звести до формули: комунізм — проти комунізму.

Президент Ричард Ніксон, як політик-реаліст, напередодні зміни політичного курсу ЗСА врахував, що світ уже не розколений тільки на „біле і червоне” і що світом надалі вже не зможуть керувати тільки ЗСА і ССРСР. До цих двох потуг тепер треба долучити Західню Європу, як відносно самостійну економічну й політичну силу, комуністичний Китай і національно-демократичну Японію, економічна могутність якої швидко зростає.

Здається, на світовій політичній шахівниці почав нарешті витворюватися уклад, ніяк не сприятливий для імперіялістичної Москви, яка за інерцією все ще розбудовує морську флоту й шукає місця для своїх баз у всіх кінцях світу.

Замість ізоляції комуністичного Китаю світ іде (вже й прискорено після історичної поїздки президента Ніксона до Пекіну) до ізоляції Советського Союзу, як потуги, що не приховує своїх імперіялістично-загарбницьких плянів усе ще під фіговим листочком комунізму.

У зв'язку з таким розвитком подій західньо-європейські комуністичні партії виступили, наприклад, цілковито антидіалектично в оцінці візиту президентом Ніксоном Пекіну. Французька „Л'Юманіте”, белгійська „Драпо Руж” і інші комуністичні газети почали гістерично кричати, що президент Ніксон... „продав Тайвань”. Кому „продав”? — комуністичному Китаєві! Виведення американських військ із того острова ще не означає віддання Національного Китаю Пекінові, але комуністична преса, яка раніше домагалася виведення американських військ із Тайвані, раптом набрала в рот води.

Діалектика ЦК КПСС базується тільки і виключно на принципі: вигідний даний хід чи не вигідний для Росії? Чим більше це пізнають західні і інші комуністичні партії, тим меншими будуть на них впливи Москви, тим у більшій ізоляції опинятиметься ССРСР. У новій констеляції сил советська зброя вже не може стріляти, бо за кожний постріл проти Советського Союзу виступлять ЗСА, Японія, Західня Європа і комуністичний Китай. Не зможе советська зброя стріляти незабаром вже і в країнах-сателітах, бо у випадку ще одного танкового нападу на Чехо-Словаччину зареагують не тільки країни так званого вільного світу, а й комуністичні партії в тих країнах. Безкарно Москва покищо ще може діяти тільки в межах самого ССРСР, але й там уже мусить оглядатись, бо арешт Валентина Мороза та інших дисидентів в ССРСР викликає таку світову реакцію, що і в ЦК КПСС одного дня себе запитують: чи це дійсно оплачується? Ні, не оплачується, лише Москва поволі доходить до тієї межі, коли вже немає вибору, коли залишається дуже мала площа для маневрування чи й для відступу. Куди і як відступати? Демократизувати ССРСР — означає завалити імперію, „закручувати

шрубів" — означає витворювати супроти себе ще більше ворогів і в самому ССРСР і назовні.

Дальшим кроком світових потуг — розумним політичним кроком — була б політика ізоляції Советського Союзу водночас із нарощуванням вільних сил, щоб нарешті той, хто побрязкує зброєю — від зброї й загинув. А в нашому світі зброя це вже не тільки гармати й бомби.

На березневому засіданні Президії Європейської Ради Свободи з участю представників Англії, Німеччини, Бельгії та інших країн — Україна там заступлена через АБН, винесено рішення світовим фронтом виступати проти геноцидної політики Москви в ССРСР супроти не-російських націй, проти геноцидної політики Москви супроти країн-сателітів і проти імперіялістичної політики Москви у вільному світі. Європейська Рада Свободи вже започаткувала важливу інформаційну працю серед урядів вільних країн, і в тій праці велику роль відіграє українське представництво, очолюване Президентом АБН і Провідником ОУН Ярославом Стецьком.

Зрозуміла річ, чому ССРСР так пропагує політику „контактів" із зовнішнім світом. Москва боїться ізоляції, за якою криється погибель. Новий уклад світових сил починає діяти проти світового ворога число 1.

ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ ГРИГОРІЯ ЧУПРИНКИ

Відділ ООЧСУ в Клівленді у співпраці з іншими організаціями Визвольного Фронту Клівленду відзначив 26 лютого широкими сходами 50-ті роковини мученичої смерті визначного українського поета і борця за волю батьківщини Григорія Чупринки, чия прізвище взяв собі як псевдо Головний Командир УПА.

Вшанувати пам'ять поета-повстанця зібрався актив ОУВФ — члени Відділів ООЧСУ та ОЖ ОЧСУ, Осередків СУМА з Клівленду та Парми, керівники радіопроеграми Визвольного Фронту і оселі СУМА, старшини та вояки УПА.

Сходина відкрив голова Відділу ООЧСУ Мирослав Гейниш, а культурно-освітній референт проф. Григорій Голембійовський у своєму слові зупинився на постаті Чупринки та його ролі в українській літературі і представив прелегента проф. Юрія Григорієва, який висвітлив життя і творчість Григорія Чупринки, що пройшов довгий і тернистий життєвий шлях, позначений самовідданою боротьбою під гнітючим враженням нищення здобутків національно-визвольного руху попередніх років. Революція 1917 року і створення української дер-

жави зробили з Григорія Чупринки співця української незалежності та її непохитного оборонця. Як вояк Української Армії, а згодом провідник повстанських загонів і підпільник Чупринка незмінно продовжував брати участь у визвольній боротьбі, аж поки не впав на цьому шляху, свідомий, що вмирає за Україну.

В обговоренні взяли участь проф. Голембійовський, керівник радіопроеграми, старшина УПА Степан Зорій, сумівський діяч Михайло Лишнянський, голови Осередків СУМА Петро Райца і Володимир Корнацький, голови Відділів ООЧСУ Мирослав Гейниш і ОЖ ОЧСУ Наталка Голембійовська. Промовці відзначали змістовність реферату, що нагадав багато призабутих фактів з буряної доби визвольних змагань та порушив потребу влаштовувати більше таких рефератів для молоді, щоб вона на героїчних прикладах минулого вчилася, як боротись за волю рідного краю.

І. Л.

СЕРЕДНЯНСЬКА ДІВА НА СТАНИСЛАВІВЩИНІ

Як повідомляє Пресбюро АБН, на Івано-Франківщині (Станиславівщині) віруючі українці-католики прилюдно почитують Середнянську Діву — так назвали Божу Матір, яка з'явилася чудодійним способом 1954 р. на горі Середній (звідси назва „Середнянська Діва"). Гора Середня у Калуському районі Івано-Франківської області.

Комуністи-агітатори залякують віруючих прізвисьмом Гната Солтиса (доля його невідома), який був студентом духовної семінарії, але московські комуністи називають його „активістом бандерівського підпілля". Він один із найперших побачив на горі Середній чудотворну постать Діви, Божої Матері Марії.

ВИННІ БАТЬКИ І ВЧИТЕЛІ

Д-р Дональд Барр, директор Дальтон-школи в Нью-Йорку, заявив: „Американські діти потребують гострішої дисципліни вдома і в школі. Вони багато втрачають на тому, що їхні батьки і вчителі не відважуються сказати „ні" тоді, коли цього вимагає ситуація.

Д-р Барр твердить, що шкільна освіта і родинне життя в Америці переходять глибоку кризу передусім тому що „діти виховуються самі". „Лише в деяких віддалених частинах нашої країни, де люди ще прив'язані до релігії і соціальних стандартів давніших часів, зустрічаємо добре вихованих і дисциплінованих дітей. Внаслідок цього вони душевно й фізично здоровіші і виявляють більші творчі здібності".

Діти, які ніколи не зазнали, що таке дисципліна, здані самі на себе, неспроможні розвинути самодисципліну. Дисципліна, сказав д-р Барр, має починатися з моментом народження дитини. Коли вона вже розуміє, що до неї говорять, вона повинна раз-у-раз чути слово „ні", якщо просить чогось, що не відповідає її віковій або що може бути для неї небезпечним.

Я вважаю, сказав д-р Барр, що батьки повинні ужи-

ЧИ ПОТРІБНЕ ЦЕ ПЛАСТУНОВІ?

Войнаровський — поема Кіндрата Рилєєва, переклад з російського Святослава Гординського. Накладом Пластового Куреня ім. Войнаровського.

Не знати, чи видавці невеличкої книжечки „Войнаровський”, що її автором є московський поет Кіндрат Рилєєв, ознайомлені з загальною видавничою ситуацією на еміграції, особливо з творами для молоді. Мабуть таки ні! Бо коли б знали, яка незavidна доля письменників та їхніх творів, коли книжки взагалі не пишуться, бо „хто купуватиме, хто читатиме”, може не витрачали б дорогого гроша і ще дорожчого часу на переклад московського автора.

В час, коли за сахариновими „радянськими тангами” і советськими дешевими книжками американський обиватель українського походження світу не бачить, чи маємо ми право додати до тієї московської отрути ще й свої крaплі?

Очевидно, головним споживачем советських благ є люди невисокої культури, а до того захопчані різними перепродувачами, перевидавцями та переписувачами, які не жаліють енергії свій товар пролихати. Алеж незрозуміло, коли переклад московського поета реалізує елітарна організація пластунів-сеньйорів. Цю справу порушуємо, бо вона може стати прецедентом для інших такого роду починів.

Поема „Войнаровський” написана декабристом, який сто п'ятдесят років тому перебував на засланні в Якутії, імовірно в тих місцях, де карався схоплений московськими людоловами український старшина і дипломат, мазепинець Андрій Войнаровський. Сантиментальний декабрист Рилєєв написав поему, яка в московській літературі не була ніяким помітним явищем.

В чому ж справа, що українські емігранти вибрали цей твір для вшанування двадцятипятиліття перебування пластової організації на еміграції?

Поема „Войнаровський” описує життя козака Андрія Войнаровського, який одружився з „простою козачкою” (що не відповідає правді), боровся під проводом Мазепи і після поразки під Полтавою подався на чужину. Поема починається з перебування Войнаровського на засланні в Якутії, де він тужить і гірко плаче по втраченій батьківщині. Свої жалі він виливає перед московським ученим, німцем Міллером, що з доручення царя приїхав досліджувати настрої в приборканому Сибіру.

Поема написана в формі старомодної навіть на XIX вік форми, а адекватний переклад рясніє діалектизмами, неправильними наголосами та невибагливими ри-

мами — накрив-посадив, пожар-цар, журую-сиротою, відкривали-звіряли, вічний-безпомічний...

Може в добу Григорія Квітки-Основ'яненка сантиментальна історія про козака, що одружився з „простою козачкою”, попав у неволю, там за нею тужив, аж вона приїхала і, не переживши чужини та важкого підсоння, померла, могла захоплювати сантиментальних купчих, але сьогодні?

Чи варто для молоді, яка читає в оригіналі Шекспіра, Байрона, Гюґо, видавати такі твори, обчищені з героїзму, драматизму, патріотизму, козацьких чеснот і гетьманської старшини, які веліли їм після поразки шукати на еміграції не спокійного життя, а шляхів для допомоги Україні в Європі.

Та мало того: в цю поему автор вплив свої політичні переконання.

Цитуємо: „похмурий гетьман (Мазепа) переманив в Батурина”, „з війною Карла принесло”, „він в серці дикім щось таїв”, „ціню великого Петра”, „в жазі свого сліпого гніву тираном уважав Петра”, і „уважав самодержавством те, що цинив у ньому світ”, „нас переміг меткий Петро”, „охлялий Карл”...

Або чого варті слова гетьмана Мазепи: „Петро і я, з нас кожен правий, як він, я жив також для слави”...

Утікач з Батурина розповідає:

„Я із Батурина недавно, —
Один із бранців тих казав, —
Народ Петра благословляв,
Радий за перемогу славу,
А ти для них, Мазепо, Юда,
Усі кленуть тебе і судять”.

Войнаровський сумнівається:

„Не знаю сам, чи він бажав
Спати лиш нарід України,
Чи трону в ній собі шукав...
До вдачі хитрої я звик (Мазепиноі).”

Як на те, Мазепа, умираючи, бачить не те, що Україна пропадає, а — трупи Іскри і Кочубея.

А Войнаровський — „полетів до чужих країв забути туги темний берег”...

І так, прочитавши цю поему, український молодий читач на чужині створить собі образ Мазепи та Войнаровського зовсім протилежний до дійсності і до творів українських письменників та істориків!

Ми абсолютно переконані, що панове з пластового сеньйорату, який видав цю поему на відзначення 25-річчя відновлення Пласту на еміграції, цієї книжки не читали. Бо коли б прочитали, зрозуміли, яку кривду роблять українському читачеві, а пластовій молоді зокрема.

Жаль, що до такого діла приклав свою руку український поет і мистець Святослав Гординський.

Ол. Дорда

~~~~~
ВИРІВНЮЙТЕ

ЗАБОРГОВАНІСТЬ

ЗА „ВІСНИК”

вати в легкій формі фізичного покарання, коли дитина свідомо порушує норми дисципліни. Таке покарання куди ліпше, як монотонне вичитування „нотацій”. Але д-р Барр рішуче проти фізичних покарань у школі, бо учитель може зривати на дитині злість або задовольняти в такий спосіб свої хворобливі інстинкти.

ТЕ, ЩО ВИКЛИКАЄ СУПЕРЕЧНІ ПОГЛЯДИ

Нові поезії — 1970-71, ч. 12-13. В-во Нью-Йоркської Групи, Нью-Йорк, 1971.

Останні три книжки „Нових поезій” т. зв. Нью-Йоркської Групи поетів не відмітити в рецензентському порядку може й наївно, навіть якщо ми не погоджуємося з таким розумінням поетичної і мистецької творчості, яку це видання репрезентує.

Книжечки ці відмітні в першу чергу оригінальним оформленням, оригінально і вигадливо компонованими віньетами обкладинок та ілюстраційним матеріалом, який знайомить нас із сміливими, іноді може й провокативними експериментами наших молодих мистців, зокрема пластиків-різьбарів, що здобули свою мистецьку освіту уже в Америці.

В останній книжці за 1970-71 рік вміщено чотирнадцять світлин з нового мистецького доробку С. Геруляк, що доводять про нові дерзання мисткині в керамічній проблематиці.

Те, що С. Геруляк внесла в нашу сучасну мистецьку кераміку свою вишуканість і вигадливість, свій оригінальний концепт — це річ незаперечна. Ілюстрації з останньої книжки „Нових поезій” доказують, що вона продовжує щасливо і навіть дотепно варіювати мотиви своїх гротескових керамічних „ляльок”, досягаючи іноді несподівано драматичні ефекти (Ікар, Старовинний воїн, Сповідження і ін.).

Поезія цих збірників — репрезентант крайнього формалістичного крила в сучасній українській еміграційній поезії. Поети цього напрямку орієнтуються на найкрайніші літературні напрямки сучасних світових літератур, особливо на напрямки молодшої американської поезії. Наскільки їм вдалося прищепити щось із того нашої сучасній українській поезії в цьому покищо важко визнати, але неможливо зовсім заперечити такі впливи на наше наймолодше літературне покоління, серед якого вириваються незаперечні таланти.

Хоч ця поезія викликає суперечні погляди і думки, її нехтують, ганяють і гудять, автори її вперто продовжують свою творчість — і популярність цієї групи серед молоді незаперечна, хоч залишається все таки питанням дискусійним, скільки в цьому позитивного, а скільки сумнівного.

В збірнику за 1970-71 р. вміщені поезії Ю. Коломийця, В. Бойчука, Р. Бабовала, О. Коверка, П. Килини, Ю. Тарнавського і М. Царинника. Обкладинка мистця Ю. Соловія.

В. Г.

СКІЛЬКИ ЩЕ МАЄ БУТИ ЖЕРТВ?

Цього листа про жорстоко замордовану молоду жінку написав її батько Роберт Шлойнез до редакції „Нью Йорк Таймсу” в листопаді минулого року. Написані кров'ю серця, ці трагічні слова убитої горем людини передруковуємо з огляду на їх актуальність. — Ред.

„У січні 1970 року мою улюблену доньку задушено

в її власному домі, у Вільтоні, Коннектикат. Вона воліла вмерти, як бути зґвалтованою. Мала вона 33 роки і три місяці. Її чоловік утратив дружину, четверо малих дітей утратили свою матір, ми втратили нашу єдину доньку, а Керол Шлойнез-Дайек утратила все.

Луїз Кофон, убивця, був засуджений на кару смерті. Найбільш правдоподібно, що платники податків Коннектикату утримуватимуть цю людину до кінця її днів.

Луїза Кофона, білого, гвалтівника, коннектикатська апеляційна комісія („перол борд”) в липні 1969 р., ніколи не судженого за злочин, поповнений в Нью-Йоркському стейті, після обслідування психіатрами, випустили на волю.

24-річну дочку нашої сусідки, матір малої дитини, знайшли замордованою кілька тижнів тому. Приятелька моєї дружини безнадійно психічно хвора після того, як її зґвалтовано. Злочинець і досі на волі.

Скільки ще має бути жертв і скільки злочинців гулятимуть на свободі? Суспільство, яке воліє витратити мільйон доларів на судовий процес проти убивця сенатора Роберта Кеннеді, якого ніколи не покарають за це смертю, готове толерувати будь-який злочин. Називайте це законом, якщо хочете, але не називайте це справедливістю.

Я чув на телевізії багато різних програм і читав багато статей, в яких осуджується кару смерті. Але ніколи не чув і не читав про konieczність зревідувати системи умовного звільнення злочинця, хоч багато членів апеляційних комісій, що відають цими справами, не більше компетентні в них, як я в нуклеарній фізиці.

Бернард Гейтс, голова коннектикатського „перол борд”, говорячи про людину, яка замордувала мою дочку, заявив: „Я готов признати, що в цьому випадку ми допустились помилки, випустивши ту людину на волю”. Містер Гейтс не платить за цю помилку. Родина і друзі Керол Дайек платитимуть доти, аж поки житимуть на цьому світі”.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД МОСКВИ

Москва — столиця ССРСР і це нібито мало б відбиватися на її національному складі. Однак, в дійсності так не є: на підставі опублікованих 1 червня 1971 року статистичним управлінням цього міста підсумків перепису населення більш-менш значні його групи представляють тільки дев'ять національностей і народностей. З 7 мільйонів мешканців Москви росіяни становлять 6.3 млн. або 89,2 відсотка її населення. Частка росіян тут не тільки вища, як у національному складі населення ССРСР, що й зрозуміло, але вища, як і в РСФСР (82.8 відсотка). Друга щодо чисельності національність, яка мешкає в Москві — жиди, відсоток яких обнизився до 3,6, але чисельність зросла на 1.300 осіб і становить тепер 251.500 осіб.

На третьому місці щодо чисельності стоять українці: їх нараховувалось у 1970 р. в Москві 184.900 і число їх зросло на 0,3 відсотка. Далі йдуть татари, яких нарахо-

Софія Наумовиц

Й. ЛОБODOVСЬКИЙ ПРО ЛЕСЮ УКРАЇНКУ

Йосиф Лободовський вважається найкращим сучасним польським знавцем української літератури, зокрема поезії. Не хочемо відбирати йому цих заслужених лаврів, але мусимо додати, що він хоч і блискучий, але поверховний і не завдає собі багато труда, щоб дослідити обговорюваного письменника до глибин. Тим то в його осудах дуже часто фрази заступають вислід дослідження.

Не інакше повівся наш польський приятель з Лесею Українкою, роковини якої відзначив у паризькому місячнику „Культура” в числі 6-му за 1971 рік.

Обговорюючи поетичну творчість Лесі Українки, Й. Лободовський влучно стверджує, що сила її генія не в поетичній, а в драматургічній творчості. І коли пише: „повторюю думку, за яку може не один український читач відчує себе ображеним”, — то можемо його запевнити, що ніхто цією правдою не образиться.

Натомість можна і треба мати застереження до порівняння Лесі Українки з... Марією Конопницькою. Тут уже ніякі чемності не допоможуть, бо другорядного значення польську поетку-суспільницю можна поставити поруч хіба Уляни Кравченко чи Ганни Барвінок. Щождо Оксани Лятуринської й Олени Теліги, з якими теж порівнює, а навіть дає їм перевагу щодо лірики Лободовський, то це ще треба прослідити. На жаль, ніхто з українських дослідників цим питанням не займався.

Що Леся Українка була „письменницею свідомо ангажованою”, що в її творчості „виразно чути революційні наголоси” і що „чужа їй була резигнація з безпосередньої боротьби”, — то

вугеться 109.300 і питома вага яких зросла на 0,3 відсотка. На п'ятому місці стоять білоруси: 50.200, далі йдуть вірмени — 25,6 тис., мордвини — 16,9 тис., грузини — 9,6 тис. і чуваші — 8.300.

Представників інших національностей у Москві нараховується 103.500 осіб. Їх помітно збільшилось за останніх 11 років, але все ж вони становлять всього 1,5 відсотка мешканців. Серед них не тільки представники не названих вище національностей, але й чужоземці, що поселилися в ССРСР.

в цьому автор має повну рацію, і можемо йому тільки подякувати за гарний переклад її „Диму” з 1903 року та „Де поділися ви, голоснії слова?”, як теж „Ні, не люблю” — коли він обговорює скупі й енігматичну любовну лірику Лесі Українки.

Йосиф Лободовський пише, що Леся Українка „до багатьох своїх драматичних творів увела „універсальну” тематику і проблематику, але через кілька рядків після того заперечує це таким міркуванням: „До універсальности доходить тільки тоді, коли попереду врятовується власну національну особовість, у протилежному випадку проявляється безплідне, отож нецікаве наслідування...”

Лободовський дуже високої думки про „Лісову пісню” Лесі Українки — не без того, щоб тут не проявлявся його локальний, волинський патріотизм, — і цьому творові він ворожить „безсмертність”.

Але далі тон його набирає дещо „протекційного” характеру: „Україна знала добре кілька мов, орієнтувалася в європейській літературі, зуміла здобутися на власні критичні оцінки, а під політичним оглядом підлягала багатьом полудам”.

Коли хто прочитає Лесині критичні статті — переробки і переклади її доповідей на літературні теми, — той зразу побачить, що Леся орієнтувалася чудово не тільки в сучасній їй європейській літературі, але також у старовинній, клясичній, ренесансовій, американській і взагалі світовій, а її критичні оцінки — це просто відкриття, яких ми й досі належно не розцінили.

Щодо „політичних полуд”, то можемо запевнити п. Лободовського, що вона їх не тільки не мала, — не зважаючи на великий вплив Драгоманова, — але й відкривала очі своїм товаришам-політикам на їхні полуди (пор. „Оцінка одної політичної брошури”). Тому слова Лободовського: „Така то була оптимістична епоха. І чого дивуватися схорованій і розекзальтованій жінці, коли таким самим полудам підлягало стільки солідних соціологів і досвідчених політиків”, — дуже добре надаються для характе-

ристики тих „політиків”, але не Лесі Українки, яка, до речі, ніколи не була „розекзальтованою”.

Може цей прикметник стосується до її критики в „Увагах до найновішої польської літератури” з 1901 р., що „наробила тоді багато галасу”? Тоді це не було б ні вірне, ні джентлменське окреслення.

Автор слушно стверджує, що „Леся була вродженим драматургом”, але дальші його думки на цю тему підтверджують наш домисел про авторогу поверховність у літературному досліді. Він пише: „Коли вона не дала зі себе більше, то поперше із-за передчасної смерті, а по-друге з браку конфронтації зі сценою”. Невже, пишучи про Лесю як драматурга, п. Лободовський прочитав лише одну-єдину її „Лісову пісню”? А де ж інші драми, що були її „гігантським походом до вершин”? Українському читачеві називати їх не треба, а п. Лободовський нехай прочитає ось хоча б геніяльного Лесиного „Камінного господаря”, що перевершує всіх „Дон Жуанів” її попередників! Щождо того, що на сцені більшість драм за життя поетки не виставлялось, то це не перешкоджало їй творити нові шедеври. Вони так само, а може й краще, читаються як „лезе-драми”, бо це завершені, досконалі літературні твори. П. Лободовський згадує, щоправда, „Боярину”, але, обмежившись тільки назвою, та ще й помилково у множині, — „Бояжині” — ще раз підтверджує наш здогад про поверховність, щоб не сказати недбайливість його як критика...

Приємне для нас ствердження, що, пишучи про Лесю Українку, И. Лободовський пов'язує її з „особою Марії Башкірцевої, малярки і письменниці-початківця. Вона також померла від сухоти, але далеко раніше, бо в 24 роки. Святий Маланюк колись переконливо доказував, що Башкірцева була українського походження, хоч до цього не признавалася і вважала себе за росіянку...” Щоб переконатися, ким була Марія Башкірцева, вистачає прочитати її „Щоденник”, писаний французькою мовою (московський переклад, як звичайно, „підмальований”) — там зразу видно, ким була Марія Башкірцева і з яким презирством ставилася до москалів, наприклад в описі Петербургу...

Нарешті таке цікаве завваження: „Анна Гор-

ленко, відома радше як Ахматова, стала російською поеткою, — Олена Теліга, вихована в російщині, — стала українською поеткою. Дух Божий надхне, де захоче...”

Закінчення: „Лариса Косачівна не вагалася ні хвилини, хоч у її часах рішення в користь українськості було безмірно важке і сповнене посвяти. Але вона не завагалася. „Контра спем сперо”... — вистачило б повністю, і не потребував додавати п. Лободовський знову ж таки по-блажливих, зовсім невідповідних у тому випадку, слів: „Не сперечаймося про літературний ступінь Лариси Косачівни... ця схорована дівчина, яка не зазнала щастя в особистому житті (очевидно, автор не знає про її щасливе одруження з К. Квіткою) ... стала дороговказом на історичному шляху українського народу. Досі цей шлях вів від однієї Голготи до другої. Але не будьмо детерміністами. Ідімо за поеткою! Контра спем сперо...”

МАЛЯР-ПРИМІТИВІСТ НИКИФОР З КРИНИЦІ

У видавництві „Сучасність” появилася наприкінці минулого року гарно оформлена невеличка книжечка про українського мистця-примітивіста Никифора з Криниці. Автором цієї монографії є поет Вадим Лесич, мабуть великий ентузіаст творчості мистця Лемківської землі.

Книжка була вже готова, коли наспіла вістка про смерть мистця, і про це у вступному слові повідомляє автор.

Зміст книжки складається з інформаційної студії про особу, мистецтво і долю Никифора та ілюстраційного додатку, що знайомить читача з його мистецтвом. У шістьох окремих розділах інформується чи радше втаємничується читача в цей непересічний феномен, яким є особистість Никифора, цей клубок несподіваних особливостей, що з них доля зіткала цю біографію. Кільканадцять ілюстрацій-малюнків Никифора, в тому числі дві кольорові, орієнтують в характері мистецького світу цього юродивого лемківського мистця з Вожої ласки і цієї небуденної творчої індивідуальності.

Але, помінаючи всі незвичайності, з якими зустрічаємося прочитуючи глибоко змістовний інформаційний цикл статей В. Лесича, на нашу думку, найсенсаційніша позиція цієї книжки про Никифора з Криниці є семісторінковий реєстр вистав, на яких були експоновані картини майстра з Криниці.

Важко вказати на будь-кого з наших мистців із нор-

М. Трихрест

ІСТОТА „РЕВОЛЮЦІЙНОЇ ДЕМОКРАТІЇ”

(Продовження)

Московське комуністсько-більшевицьке гасло — „Культура національна формою, соціалістична, інтернаціональна змістом” та УРДП

Цьому гаслу — виразній смерті всім національним культурам, за винятком московської, передувала настанова ЦК ВКП(б) і особисто Йосифа Сталіна, яка мала таку вимову: „Треба дати дозвіл національним культурам розвинутися, виявити їх можливості, а тоді все злити в одну загальну культуру з однією загальною мовою”. На підставі цієї, оприлюдненої десь у 1930 р., провокації та пов'язаного з нею підступу „українізації”, Москва „виявила” й знищила силу українських патріотів і групи тисяч свідомих людей.

Укапісти й боротьбисти, як от Скрипник, Коцюбинський, Шумський, Затонський та інші, вельми прислужилися Москві в цьому, спочатку вибірковому народобивстві. Наступну хвилю наступу Москви на понево-

мальною студійною освітою та мистецькою практикою, якому так щастило б, як щастило Никифорові, коли, очевидно, мова про показ оригінальної творчості в найвибагливіших світових галереях та ще й з яким успіхом! А скільки студій присвячено цій упослідженій людині, фотографія якої зміщена на початку книжки.

Вартий уваги також індекс літератури, якою користувався автор, як теж не абияка ілюстрація винятковості Никифорової мистецької спадщини.

За цей педантично зібраний матеріал належить В. Лесичеві подякувати, бо цими даними ще не один автор в майбутньому зможе покористуватися, розгадуючи творчий комплекс Никифора.

Але йдеться не тільки про це. Проблема Никифора — це одна ланка з довгого ланцюга явищ, якими рясніє наша історія, а саме явищ привласнювання нашими сусідами того, що є наше. Випадок з Никифором, що, як сказано, походив з Криниці, місцевості, яка належить українській території, але без нашої згоди залучена до складу земель Польщі, — це один із кадрів цього процесу. Книжка В. Лесича, мабуть, спроба спрямувати нашу увагу і на цей процес в окремому випадку.

Присвячена Никифорові праця, як піонерська праця в нашому мистецтвознавстві, заслуговує на увагу не тільки наших книголюбів, але взагалі всіх, кому боротьба за українську культуру фізіономію не байдужа.

Обкладинка мистця Я. Гніздовського, як завжди, видержана в притаманній йому майже геральдичній графічності.

Резюме англійською мовою замикає цю цікаву студію одного із складніших питань нашої не надто багатоті мистецтвознавчої літератури.

лені народи за гаслом „Культура національна формою, соціалістична змістом” можна уподібнити до витрушування з яйця його живого вмісту, після чого він гине, а шкаралуща стає непотрібною — „формою”.

Теперішня шалена русифікація поневоєних народів знаменує собою передостанній щабель поглинення їх Москвою, як носієм „соціалістичної, інтернаціональної” культури і формою, і змістом. Одчайдушний спротив не-московських народів у їх намаганні зберегти себе, як етнічну одиницю, в обличчі цього духового терору, Москва поборює фізичним народобивством.

В якій мірі хвилюєвисти та їх відповідники у вигляді УРДП допомагають Москві в її роботі свідчать не лише „реалітетна дурійка” й самоусунення від будь-якого спротиву ворогові чи протесту проти нього, але й обурливо-образливе ставлення до нашого генія Т. Шевченка. Зневагу Шевченка збоку Хвилюєвого вивершив сам „вождь” УРДП І. Багрянний. Свій, надрукований у советському журналі „Життя і Революція” за 1927 р. вірш „Канів” Багрянний оприлюднив без змін ще й тут, на чужині в збірці „Бумеранг”. Уступ з цього вірша, що містить презирливе звернення до Шевченка, мовляв, „твій вік, давно відспіваний, пропав”, є зразком і неписьменности, і приналежності його автора до червоної охлократії, особливо ворожої до націоналізму в його найвищому вияві, речником якого був і залишиться назавжди Т. Шевченко.

Обробка української молоді, що опинилася в ОДУМ'і, в дусі хвилюєвизму з вивищуванням матеріалізму на тлі розбивацької по лінії „Збруча” роботи, теж узгіднюється гаслом про „культуру”. Зразком такого „виховання” може правити ОДУМ-івський вечір музики й пісні (24-го листопада 1963 р. в Чикаго, ЗСА), де в надрукованій програмі у стилісто-українській обкладинці містилося оголошення про пісню „Ой зацвіла папороть” М. Хвилюєвого. Співало кілька ОДУМ-івок, які можливо й не знали, що цей кат знищив „тьму” синів і дочок України.

УРДП-ОДУМ розвинули на еміграції досить жваву діяльність у ділянці пісні, музики тощо; вони мають навіть ансамблі бандуристів. Але все це лише обрамлення українською мовою — „культура національна формою”... без українського змісту, без боротьби проти ворога. Хвилюєвий писав свої твори українською мовою, але змістом вони були „загірно-комунарьські”, не українські. Мегушня УРДП в ділянці мистецтва українською мовою, без боротьби проти Москви, є саме те, чого вона потребує від „хахлів” на чужині. Коли Ленінові принагідно доповіли, що українці дуже вражливі на перешкоди в ділянці мови збоку ревних виконавців советської влади, то він вигукнув з люттю: „Дайте тим хахлам три мови!” А укапіст Скрипник са-

В. Г.

ме тому був за „українізацію”, що „рідною мовою” облудонаука марксизму-соціалізму-комунізму буде зрозумілішою для українського селянства.

УРДП поборює і наплюжить інші українські політичні організації

Лист Вагрянного з 2-го листопада 1954 р. до свого співробітника, М. Воскобійника, який тоді перебував у ЗСА, є зразком злісного нападу на Союз Земель Соборної України — Селянську Партію (СЗСУ-СП). В цьому листі Вагрянний поручає подати „усну заяву” до Американського Комітету Визволення (АКВ) проти цієї організації, як „прокомуністичної темної зграйки”, бо, мовляв, „ці люди є советською агентурою, яка працює дубельтово, отак ніби для американців, а насправді для Советів”. Вагрянному, очевидно, залежало на тому, щоб не тільки помститися на СЗСУ-СП за викриття УРДП, як кофла хвильовистів. Цим наклепом УРДП створювала недовіря до настановлення українців, як ворогів комунізму взагалі. Провокація ж проти СЗСУ-СП, ніби як „прокомуністів”, була незграбною витівкою УРДП, як злодія, що галасує „лови злодія”.

Злочин УРДП сугубо підкреслюється тим, що американська організація, АКВ, до якої вдалася УРДП зі своїм наклепом на СЗСУ-СП, стояла на „непередіренському” становищі, тобто була під впливом москалів, завжди готових до компромітації українців. Відсіль виникає також чин співпраці УРДП із цим московільським АКВ. А на воловоді УРДП, як „найсильнішої фракції”, волочилася й вся т. зв. УНРада.

Наклеп на український націоналізм, ніби як на „повзучий фашизм”, та СУМ, як на організацію молоді, ніби „з фашистською ідеологією”, до якого допустилася УРДП, міг бути особливо небезпечним для української справи, бо саме тоді, в роках 1947-50, ішов наступ на воєнних злочинців з-посеред дійсних фашистів. УРДП Вагрянного намагалася українських борців проти фашистів, червоної і брунатної барв, затаврувати „фашистами”. Чи Вагрянний і компанія зі своїм творивом у вигляді УРДП не є ворогами України на користь Москви?

Вже згадуваний М. Воскобійник („У. В.” ч. 68, 1949 р.) допустився злісного перекручування пресового звіту про відвідини керівника АБН, Я. Стецька в Англії. Вельми успішні наслідки цих відвідин Воскобійник на світлював, як нікчемну подію зі шкодою для української справи, мовляв, „як не треба робити українську пропаганду”. Ці відвідини відбулися тоді на запитання „Шкотської Ліги для Європейської Свободи” і п. Я. Стецько докладно доповідав про боротьбу поневолених націй (17 націй) проти московського комуністично-большевизму. Виступ М. Воскобійника був не абияким захистом московської в'язниці народів.

Чому УРДП вважала за „політично-недоцільне” злиття з соціалістами?

Твориво під назвою УНРади було збите до купи в суто недемократичний спосіб, на основі так званого „паритету”, тобто, коли, наприклад, якась „політична пар-

тія”, чисельністю яких півтора десятка членів, має таку саму питому вагу, як і організація з тисячами своїх послідовників. Облудонаука марксизму-соціалізму-комунізму не могла мати глибокого кореня в українському народі, за винятком незначного прошарку „письменних невігласів”. Саме останні у вигляді соціалістів-демократів та соціалістів-революціонерів, які в роках 1917-20 вперто відштовхували українських націоналістів, пропхалися наперед. Так постала Центральна Рада. Але „традиція влади без обов'язків”, до якої звикли соціалісти, виявилася на чужині загроженою збоку націоналістів, які справедливо повинні були б грати першу скрипку у проводі нації так з огляду на принесені гекатомби жертв у боротьбі за Україну, як і на основі своєї переважної чисельности. Але тут соціалісти та їхні „сателіти”, потворивши кілька партійок, удалися до шахрайства, назвою якого й є „паритет”. Демократична ж засада може „почекати”. Ось чому УРДП вважала „політично-недоцільністю” злиття її зі своїми братами за світоглядом і ідеологією — соціалістами.

УРДП, яка використала „збручанську” карту, має децю більшу вагу в тому запереченні демократії, як теперішня УНРада. Шахрайство не любить самотности. УРДП збирає до купи „кадровиків із КПУ і Комсомолу” правдами й неправдами, і все не шкоду Україні та на користь Москви. А тому, що УРДП є на горі в УНРаді, бо сам Вагрянний займає посади голови її та віце-президента ДЦ УНР, та шкода є для української справи особливо згубною. Колись Антанта вважала Центральну Раду „большевіками другого гатунку”. Чи УНРада в складі соціалістів та хвильовистів на вершці її не є в очах західної демократії та ЗСА тим самим?

Але постановля УНРади недемократичним робом, „фуксом”, не перешкоджає їй існувати на утриманні наших довірливих і політично мало вироблених людей. Саме для цього УНРада потворила собі „Т-ва Сприяння”, потреба в яких була б зайвою, якби вона прийшла на світ не в самозванчий спосіб — без обрання її на ширшій основі. А так, теперішня УНРада є колодою для українства, яка, проте, з'їдає пересічно 50 тисяч доларів річно без того, щоб урухомити відповідну радіовисильню для боротьби живим українським словом правди проти ворога.

„Наука в ліс не веде”. „Кадри з КП(б)У і Комсомолу” свою звичку до диктаторства застосовують і на терені УНРади. УРДП зі своїми „сателітами” не лише перешкоджає перетворенню УНРади на справді всеукраїнську установу, — навпаки, все робиться для того, щоб утривалити тут свою „революційну демократію” без того, щоб ворухнути пальцем у ділянці боротьби проти ворога. Саме тому українські націоналісти не могли бути в такій об'єктивно-опортуністичній супроті ворога УНРаді. Підступ „діалектичного заперечення” українства діє з рани УРДП й на терені УНРади.

ЧИТАЙТЕ, ПОШИРЮЙТЕ „ВІСНИК”!

УРДП захищає московську в'язницю пародів, паплюжить українство

Українська Національна Гвардія видрукувала й поширила була серед червоноармійців у Східній Німеччині декілька тисяч протибольшевицьких листочок зі значним успіхом. Але коли УНГ звернулася була до УНРади за підтримкою на продовження цієї дії, то зустрілася з відмовою, мовляв, „уряд в екзилі не може займатися нелегальною діяльністю”. УНГ до УНРади не належала, і така відмова збоку УНРади, а фактично УРДП, накладала вето на подібні дії на майбутнє.

Допис І. Вагрянного, надрукований в „У. В.” з 25-го жовтня 1956 р. під наголовком „Реабілітація чи компромітація” містив прозорий заклик до мадярів припинити своє повстання проти московського окупанта. А лівий УРДП-івець, І. Майстренко, у своєму „Впереді” за грудень 1956 р. назвав мадярських повстанців „фашистами-контрреволюціонерами”.

Поруч із цим І. Вагрянний спрямовує українських людей на москвофільські манівці. В часописі УРДП „Прометей” з 10-го листопада 1960 р. Вагрянний твердив, що „Росія — це сучасний реальний російський народ, без захланних імперіалістичних забаванок”.

УРДП-ОДУМ з-правила ніякої участі в протестаційних маніфестаціях Тижня Поневоленних Націй не беруть. Але й звичайні демонстрації українських патріотів проти московських комуно-большевицьких висланців для пропаганди-агітації сюди, по цей бік залізної заслони, залишаються без жадної підтримки. Навпаки, УРДП-ОДУМ часто й густо виступають проти учасників таких демонстрацій, що є відвертим захистом ворога й виломом з єдиного фронту боротьби проти нього. Чільна стаття, надрукована в „У. В.” з 8-го липня 1962 р. під наголовком „Зустріч культури з примітивізмом”, наповнена по береги образами й лайками супроти, мовляв, „придуркуватих пікетчиків, що демонструють свою слупоту”. Для УРДП протести проти Москви, що використовують відповідних мистців, є „примітивізм”. Москві не тільки залежить на тому, щоб політична українська еміграція перестала бути нею. Москва прагне обернути ту еміграцію на своє „діалектичне заперечення” і тим позбавити українство на рідних землях будь-яких надій на допомогу збоку українців по цей бік залізної заслони.

„Гетсиманський сад” Вагрянного, хоч і висвітлює страхіття московсько-большевицьких млинів смерті, катівень НКВД, уложений так, що „старший брат”, головний, після Інтернаціонального Дармоїдства, спричинник тих страхіть, залишився в сутінках.

За Вагрянним москаль Сергєєв, слідчий НКВД, людяніший за українця Донця, а вся в'язнична варта „складалася цілковито з українців”. Хоч це свідчення Вагрянного й є під великим сумнівом, можливо, що москалі, як „перші серед рівних”, спихали „чорну роботу” своїм яничарам українського роду, залишаючи за собою керівні становища у цих катівнях. А проте, Вагрянний ставить наголос саме на тих пішаках українського

походження, чим робить велику прислугу ворогові. На основі „Гетсиманського саду” московські імперіалісти мають змогу твердити перед усім світом, що в СРСР ніякого поневолення українців москалями немає. Так Вагрянний виявився оборонцем москалів шляхом паплюження українців. А все це знайшло свій відбиток у „відкритому листі” з 1-го березня 1952 р. до Вагрянного, надрукованому в додаткові до „Нового Русского Слова” під провокаційною назвою „Східняк”. Кілька „презрених малоросов” чи „московської гязі”, вкупі зі „старшим братом”, які видавали цей „Східняк”, гаряче дякували Вагрянному за таку, мовляв, „правду”. Жменька згаданих яничарів у вигляді вартових, на тлі кільканадцятьох мільйонів українських людей, знищених московським комуно-большевизмом, є нікчемним, за чисельністю, винятком. Але „Новос Русское Слово” в супрязі зі „Східняком” підносило винятком цей до гідності правила. Вагрянний не протестував проти цього шахрайства, — іншими словами, він схвалив паплюження українства москалями.

Духова федерація українського соціалізму з Москвою

Всі чотири Універсали, соціалістичної у своєму складі, Центральної Ради містили ствердження федерації України з Москвою.

Ліво-соціалістичні кола „Українського Національного Союзу”, з метою запевнити успіх піднятого проти Гетьманату повстання в 1918 р., були в таємних зносинах з комуно-большевицькою Москвою. Соціаліст-демократ В. Винниченко писав у „Відродженні нації”, що переговори провадилися з комісарами Х. Раковським та Д. Мануїльським, які погодилися підтримати виступ проти Гетьмана, за що їм обіцяно управління комуністичної партії в Україні.

Під час Зимового Походу української армії у 1919-20 рр. соціалістичний уряд УНР вислав до червоної Москви аж три делегації (Красовський, Гладкий, Неїло та ін.), а то з Кам'янця до Гомеля, з Нової Чарторги до Серпухова, під Москвою, де тоді комуно-большевики створили були „Всеукраїнський Ревком”, і з Вінниці до Курська. Москва ніби годилася на військову конвенцію з УНР проти Денкіна, „в інтересах обох держав”, як про це заявив тодішній її комісар Карахан.

Винниченко у своїй брошурі „Розлад і погодження”, виданій у 1948 р. з рамени УРДП, стверджує, що метою переговорів з Москвою в 1919 р. було „укласти тимчасовий союз для боротьби з русскими білими арміями”. Червона Московщина „мала б за це визнати самостійність України й допомогти їй зброєю”. Саме ці контакти з червоними таврували українців, як „большевиків 2-го гатунку”. Винниченка ж самого Москва „вислала за кордон”, який, повернувшись звітля за порадою Вела Куна, комуністичного диктатора Мадярщини, був восени 1921 р. головою „українського уряду в співробітництві з Москвою”. І про це він подав у своїй брошурі, мовляв, „ліві соціалістичні кола клика-

ли мене на рятування української держави". Москва знає, що українські соціалісти завжди робитимуть для неї корисні дії, хочуть вони того чи не хочуть. Робитимуть, як духові з нею спільники, на основі „общого ко-аьолка" московської блекоти — марксизму-соціалізму-комунізму.

Тому й не дивно, що теперішня УНРада з переважно соціалістичним складом завжди показувала живучість своєї духової федерації із Москвою. Відповідний її чин виявився 18-го вересня 1949 р. у вигляді таємних „неофіційних" зборів речників українського соціалізму зі своїм „старшими братами" з-під стягу Керенського (Кірбиса), як провідника московської соціалістичної „Ліги боротьби за народну свободу". На прапорах цієї „Ліги" стоїть таке привабливе для українських соціалістів гасло: „Державним устроєм, що найбільше відповідає сучасним обставинам, може бути тільки демократична (читай соціалістична) республіканська федерація народів Росії". Знову ж у Бюлетені „Ліги" з 10-го квітня 1949 р. подано, що „державний організм, який постане на місці теперішнього ССРСР, має являти собою союз народів... теперішній розподіл ССРСР не тільки не потрібний, але й шкідливий". Ці ворожі усаможитненню поневолених народів „вияснення" не зупинили українських соціалістів, і вони побігли до „Ліги" на „розмови". А було їх 16 осіб. Соціалістична УНРада тоді не засудила цього лиховісного вчинку. Не засудила, значить схвалила, що виникає також з інформації УСО (Українське Соціалістичне Об'єднання) в „Социалистическом Вестнику" Абрамовича.

Тоді ідеолог УРДП, В. Гришко, дуже радів, що знайшовся один із московських соціалістів, Ніколаєвський, який визнав право України на самостійність, мовляв, „українці добилися хоч від одного росіянина такої заяви".

(Закінчення буде)

КОНФЕРЕНЦІЯ ВІДДІЛІВ ООЧСУ І ОЖ ОЧСУ В КЛІВЛЕНДІ

11-го березня в залах Дому СУМА відбулась тут Окружна Конференція, скликана Головними Управами ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ, в якій взяли участь 40 делегатів від 12-ти Відділів, а також представники ОУВФ Західньої округи.

Предметами нарад обидвох крайових організацій, якими проводили проф. І. Вовук і мгр У. Целевич, були інформаційні звіти з життя і праці Відділів, напрямні й узгіднення становищ до низки проблем, які турбують українську спільноту. Продискутовано питання сучасного становища в Україні і його відгомін у вільному світі. У зв'язку з останніми подіями в УКЦеркві підкреслено, що ОУВФронту займають негативне становище до всяких „контактів" з московськими чи московфільськими чинниками, як теж з комуністичним Ки-

таєм. Широка дискусія відбулася над усіма порушеними справами. Підсумки нарад подали проф. І. Вовчук, У. Целевич і д-р С. Галамай.

У вечірніх годинах відбулася зустріч учасників конференції з представниками українського громадянства за спільною вечерею, яку приготували членки ОЖ ОЧСУ.

У мистецькій частині виступили: баритон Володимир Боднар, вокальний ансамбль „Мрія" при Осередку СУМА в Пармі під кер. мгра Ганни Брездун, жіночий квартет „Калина" ОЖ ОЧСУ ім. Алли Горської під кер. проф. Ірини Зялківської-Гаврилук.

Присутні на вечорі прослухали дві доповіді; мгра Наталії Голембійовської: „Українська жінка XX ст. в боротьбі за державність" і проф. І. Вовчука: „Думки вгolos про ідейно-політичне ставлення в Україні".

Програму вечора вів проф. Григор Голембійовський. Конференція переслала привітання Владиці Василю Величковському.

В. Левенець

КУДИ ІДЕ ЗАХІДНЯ НІМЕЦЧИНА?

Під назвою „До соціалізму під захистом капіталу" надруковано в ньюоркському „Новому Русському Слові" цікавий лист з Німеччини, в якому представлено кризове становище цієї країни, що її досі вважали як найміцнішу остюю проти советського бльоку на Заході.

Автор цього листа пише, що дві попередні світові війни послабили „дух прусацтва", відому дисциплінованість і вірність порядкові німецької армії, хоч до останнього часу залишилась вона, правда чисельно невелика, найсильнішою в Західній Європі. І от, чого не встигли зробити дві світові війни, успішно вдалося довести до кінця соціал-демократам на чолі з Віллі Брандтом. Дисципліна в теперішній німецькій армії докраю розхитана, і вона втратила боєздатність. Вояки блукають по містах бородаті, невмивані, з довгим волоссям. Деякі навіть завошивлені — нечувана в німецькій армії річ!

Советський шпіонаж у Німеччині, пише автор листа, не переслідуються, щоб не дратувати Москви. А німецька розвідка і контррозвідка помалу згортають свою діяльність. Поміж західніми і східними профспілками почалося „братання". Багато університетів стали твердженнями марксизму-ленінізму. По середніх школах запроваджують вивчення російської мови. Сподіваються приїзду з ССРСР 700 учителів. Коментатори преси пишуть, що Брандт прагне завести в Західній Німеччині соціалізм, спіраючись на охорону американських дивізій, а по суті, того й не бажаючи, веде країну в прірву — до комунізму.

СКЛАДАЙТЕ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД!

ВРОГИ МОСКВИ — НАЦІОНАЛІСТИ І УНІЯТИ

У 8-му числі журналу „Людина і Світ” А. Шиш, керівник відділу наукового атеїзму АН УРСР в Івано-Франківську, в статті „Уніяти за кордоном”, пише, що українські націоналісти разом з уніятами ведуть боротьбу проти „радянської України”, а фінансують їх нібито „американські імперіялісти” та Ватикан. Заснований Кардиналом Сліпим університет у Римі друкує релігійні та націоналістичні видання проти советського уряду.

Під час Екуменічного Собору в Римі влаштували націоналісти з уніятами виставку „Церква-мучениця у комуністичних країнах”.

Націоналісти з уніятським духовенством, — пише А. Шиш, — організують демонстрації проти Москви, до яких залучують священників та націоналістів з різних країн.

Висланець Московської Патріярхії Нікодим та його агенти їздять по світі, щоб зібрати „всіх овечок” до московської православної кошари. На таку концепцію погоджується вже, здається, і Ватикан, тільки „запеклі уніяти” не хочуть здатися.

ОСТАННЄ СЛОВО ВОЛОДИМИРА БУКОВСЬКОГО

В останньому випуску „Хроніки поточних подій” надруковано заключне слово В. Буковського, одного з найвідважніших російських дисидентів, засудженого на судовому процесі в Москві 5 січня 1972 року. Нижче кілька уривків з цього його слова:

„Розправа наді мною підготовлялася вже давно, і я про це знав. 9-го червня мене викликав прокурор Ванькович і погрожував розправою, потім появилася стаття в „Правді” під заголовком „Злидні антикомунізму”, яку майже цілком прочитував прокурор в своїй промові. І нарешті в журналі „Политическое Самообразование” вміщено статтю заст. голови КГБ С. Цвигуна, в якій також писалося, що я займаюсь антирадянською діяльністю. Тож зрозуміло, що маленький слідчий не міг піти проти свого начальника і мусів „доказати мою провину”...

Перед арештом мене переслідували, погрожували убивством. Слідство провадилося з численними процесуальними порушеннями. Слідство ужило навіть такого ганебного засобу, як приміщення зі мною у тюрмі якогось Трофімова, який сам признався мені, що йому доручено вести зі мною провокаційні антирадянські розмови, щоб спровокувати мене на аналогічні висловлювання, за що його обіцяли звільнити...

Згідно зі своїм правом на оборону, я зажадав запросити адвоката Діну Камінську, але мені відмовили: „Камінська не має доступу до секретних документів”. Але про які секретні документи може бути мова, коли мене судять за антирадянську агітацію? Отже, адвоката я не мав. Треба було 12-денної голодівки, скарги до

генерального прокурора СРСР і до ЦК КПСС, а також втручання громадської думки, щоб мені призначили запрошеного мною матір'ю адвоката Швейського...

Суд відмовив моєму проханню запросити 8 названих мною свідків, мовляв, усі вони психічнохворі. Запрошено лише тих свідків, яких запропонував прокурор.

Для чого ж потрібні були ці провокації і грубі процесуальні порушення, цей потік наклепів і брехливих обвинувачень? Тільки для того, щоб покарати одну людину. Розправою наді мною власті хочуть залякати тих, хто пробує розповісти про їх злочини світові. Наше суспільство ще хворе. Воно хворіє на страх, що прийшов до нас з часів сталінщини. Але процес духового прозрівання суспільства вже почався, і спинити його неможливо. І хоч скільки б мені довелося перебути в ув'язненні я ніколи не зречуся своїх переконань і буду одверто їх висловлювати всім, хто захоче мене слухати. Буду боротися за законність і справедливість. І шкода мені лише того, що за цей короткий час — 1 рік 2 місяці і 3 дні, — які пробув я на волі, я встиг зробити для цього занадто мало”.

ПЕРЕСТОРОГА СОВЕТСЬКИМ МОРЯКАМ

До „советських патріотів” і „борців за комунізм” — моряків, які разом із своїми кораблями відвідують порти західних країн, щоразу, коли випливають вони в море, з пересторогою звертаються „політвиховники”, щоб різного роду „вороги советського народу і буржуазні націоналісти” не спокусили їх „принадами капіталістичного світу”.

В одному з таких інструктивних видань читаємо, що „ідеологи капіталізму використовують будь-які підривні методи й форми, залучують різних відщепенців і провокаторів, щоб досягнути свої мерзотні цілі”. Ці „відщепенці”, мовляв, поширюють серед советських моряків всякі „брудні” брошурки і летючки, щоб „схилити советську людину на зраду родини”. Вони „не залишають надії знайти з-поміж радянських моряків слабких і нестійких людей, щоб звабити їх своїми огидливими обіцянками”.

„У деяких портових містах, що їх часто відвідують наші судна, останнім часом стали появлятися „торгівці”, що запрошують у свої заклади російських моряків. Вони навіть вивішують оголошення: „Купуємо радянські годинники, фотоапарати і транзисторні приймачі, приймаємо радянську валюту”. Звичайно, наші моряки добре розуміють, що криється за такими оголошеннями”...

„Під виглядом пропаганди релігійних ідей виступають різні клюби, що намагаються морально розклати радянських моряків. А коли вже всі засоби випробувано, ці новоявлені місіонери не гребують і тим, щоб запропонувати морякам порнографічні видання, підсунути їм насичені ненавистю до СРСР календарі, журнали...”

Кудірку, а з ним і сотні інших советських моряків не

треба було спокушати „принадами капіталістичного світу”: вони, щоб вирватися з советського пекла, готові ризикувати своїм життям, хоч, на жаль, не завжди простягають їм помічну руку ті, що декларують свою відданість ідеям свободи. Кудірка, відданий кагебістам на розправу, назавжди залишиться як живий докір цим „поборникам свободи”.

В. К.

„МИ НЕ Є ПЕРШІ”

У своїй недавно виданій книжці „Ми не є перші” Ендрю Томас пише: „Якщо ви дістали „тикет” за неправильне паркування авта, не розпачайте, бо практиковано це ще в стародавньому біблійному місті Ніневії. Щоправда, замість напису „Но паркінг” на деяких дорогах можна було прочитати пересторогу: „Королівська дорога — нікому не вільно тут їздити!”

У стародавньому Римі на головних вулицях в певних годинах можна було їздити лише в одному напрямі, як тепер в Нью Йорку чи Клівленді. В місті Помпеї на людних перехрестях стояли поліцаї — регулювальники руху. Стародавні ацтеки позначали свої вулиці кольоровими лініями для розмежування напрямку руху колісниць.

Понад 500 років перед Різдом Христовим єгиптяни і перси збудували перший Суезький канал, що згодом засипаний був пісками пустелі.

Чотири тисячі років тому приватні туалети з системою каналізації були звичайним явищем у місті Кнососі на Криті.

Плем'я маянів, стародавніх індіан у Центральній Америці мало календар точніший за той, що його ми живаємо тепер.

Стародавні вавилоняни уживали електрики: примітивні батареї двотисячорічної давности знайшли археологи поблизу Багдаду в 1939 році. Працівники Джерал Електрик Компані ці батареї випробовували і переконались, що вони ще працюють.

ПРОПАГАНДА КОШТОМ НАРОДНИХ ЗЛИДНІВ

Як звичайно на тонькому папері, безплатно, на адреси, зібрані советською агентурою, розіслано недавно котру то вже з черги брудну пашквільну брошурку знаного в Канаді „прогресиста” Петра Кравчука, що подвизається на сторінках канадійської комуністичної газетки „Життя і Слово”. Цій своїй брошурці дав автор провокаційну назву „Націоналістичним наклепам — зась!” Провокаційну тому, що вся ця брошурка власне й напхана наклепами, вигадками, брехнею, живцем позиченою з советського пропагандивного арсеналу.

Що ж допікас Кравчукові, чи пак його наказодавцям, проти кого і чого він нібито обурюється? — Проти „Шляху Перемоги”, „Вісника ООЧСУ”, „Свободи”,

„Гомону України”. Він пробує критикувати статті д-ра Д. Донцова, І. Вараниці, А. Бедрія та ін., надруковані з нагоди сторіччя „великого гуманіста” Леніна, що вимордував у створеній ним червоній імперії мільйони безневинних людей.

Решта статей Петра Кравчука — на тому ж рівні, що понад нього не годна підвестися стократ заяложена советська туподумна й незграбна пропаганда, розрахована хіба на умовнедорозвиненого читача.

За всі ці безплатно розіслані брошурки, „Вісті з України”, „Голоси Родни” і інші шмати, звичайно мусять платити советський визискуваний комуністичним смоком-партією громадянин, якому вже 55 років обіцяють в найближчому майбутньому рай на землі.

СТАНОВИЩЕ, СХВАЛЕНЕ ПРЕЗИДІЄЮ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ РАДИ ЗА СВОБОДУ

Український історик Валентин Мороз, засуджений на 14 років ув'язнення за опублікування творів про проблеми культурного й історичного характеру, тепер важко хворий у Владимирській тюрмі і поволі затруєваний КГБ, щоб зламати його волю і добитися покаяної заяви.

У січні 1972 р. арештовано в Києві, Львові та інших містах понад сто українських культурних діячів — оборонців людських і національних прав, — поетів, письменників, мистців, літературних критиків, науковців, між ними і таких визначних авторів, як Іван Світличний, Вячеслав Чорновіл та Євген Сверстюк.

Не маючи змоги поставити цих українських діячів під суд за переступлення конституції, КГБ вирішив пов'язати їх з бельгійським студентом, туристом Ярославом Добошем, закидаючи йому зв'язок з ОУН на чужині, яку КГБ пов'язав з західними розвідками.

Часи сталінських монстрпроцесів повертаються. Чи сучасних переслідуваних реабілітують пізніше, як це робили з в'язнями, засудженими сталінськими „судами”, і щойно тоді виявиться, що такі закиди це чисті фабрикації?

Європейська Рада за Свободу:

— Оборона людські права й право самостійности для всіх народів.

— Засуджує московський терор, масові переслідування та ув'язнення борців за волю.

— Апелює до державних, громадських, церковних, молодечих й інших установ у вільному світі, зокрема ж до: Міжнародного Червоного Хреста, Міжнародної Комісії Правників, Міжнародного Суду в Гаазі, Комісії Прав Людини при Об'єднаних Націях, Європейської Ради в Страсбурзі, Інтернаціональної Амнеції, щоб вони домагалися звільнення всіх політичних в'язнів у советсько-московській імперії.

Європейська Рада за Свободу

Бонн, 12 березня 1972 р.

МУЗИКА СКОВОРОДИ?

Безлікий син українського народу Григорій Савич Сковорода був, як відомо, людиною універсальної обдарованості. Мислитель, поет, філософ, лінгвіст, педагог, просвітитель гармонійно поєднувались у ньому, як колісця у людях епохи Відродження. В кожній з цих галузей Сковорода виявив не тільки не абияке обдарування, а й справжній професіоналізм.

Важливе місце в житті Г. Сковороди посідала музика. Перевершуючи спудеїв Київської академії в усіх науках, Сковорода найбільше дивував колег своїм музичним хистом. Потрапивши до петербурзької придворної капелі, 22-річний співак одержав чин уставника, яким відзначалось найбільш досвідчених хористів. Як талановитий музикант, він залюбки грав на скрипці, флейті, органі, лірі, бандурі, гуслах, сопілці, виконував обов'язки музичного педагога. Був ще й композитором, про що свідчать усі його біографи, а серед них і ті, що особисто знали поета, як, наприклад, Г. Квітка-Основ'яненко.

Композиторська діяльність Григорія Савича розгорталась як у галузі світської музики, так і церковної. Для пісень він найчастіше використовував власні вірші, особливо із збірки „Сад божественних пісень”.

„Слава Сковороди йшла так далеко, — писав Г. Данилевський, — що українські мандрівні співці, бандуристи й сліпці підхоплювали його вірші та духовні канти й співали їх на битих шляхах, іменуючи „псалмами”. На жаль, ми не знаємо, які з цих пісень склав Сковорода, а які належать народнім співцям.

Де ж шукати музичні твори Сковороди?

Серед рукописів, які зберігаються в Центральній Науковій Бібліотеці АН УРСР, є збірка старовинних пісенних співів. Вона належала київському митрополитові Тимофіїві Щербацькому, що обіймав цю посаду до 1757 р. В рукописі вказано імена невідомих музик — „Грицько”, „Микола”, „Дума”.

Музику записано так званою квадратною київською нотацією, яку тепер прочитати дуже важко. Нелегко й звести в судільну партитуру вісім різних вокальних партій, записаних у різних зошитах.

Спершу пощастило розшифрувати восьмиго-

лосній спів на слова молитви „Гже херувими”. З поживоклих сторінок, написаних рукою невідомого князя принаймні 230 років тому, з нерівних нотних значків, чорнило яких уже давно повицвітало, відродилась жива музика, велична й розмірена, спокійна й проста.

Музичний стиль співу — оригінальний. Це — музика слов'янська. Мало того: її зв'язок з українським фолклором, особливо з міськими, побутовими піснями, — безсумнівний. Автор співу вільно володів композиторською технікою тогочасного рівня. „Херувимська” вражає гармонійною красою, сміливими, але м'якими модуляціями, майстерною свободою голосоведення.

До якого ж стилю можна віднести цей твір? До старого поліфонічного чи до молодого гомофонно-гармонічного? У „Херувимській” поєднано обидва стилі, але інакше, ніж у Баха, і не так, як, скажімо, у Перголезі. Тут переважає акордове гармонічне мислення, але кожен голос зберігає велику горизонтальну автономію, що свідчить про виїняткову композиторську майстерність. Поліфонією автор володіє досконало: ми зустрічаємо в нього й подвійні канти, й різноманітні види контрапунктів. А музику написано перед народженням Бортнянського, Березовського, Веделя!

Хто ж він, талановитий композитор? Рукопис говорить про нього скупко: „Грицько”. На іншій сторінці: „Служба Грицькова на 8 голосів”. Дано скорочено: „Грицьк”.

Перебираючи музик XVIII стол. (на жаль, знаємо про них дуже мало), ніяк не обминеш Григорія Сковороди. Та й біографи свідчили, що його перу належав музичний твір на текст „Херувимської”!

Професор Петербурзької Духовної Академії В. Карпов свого часу писав до історика Данилевського: „Живучи в Києві, я мав нагоду чути наспіви, приписувані Сковороді. Але ці наспіви не введені до церковного вжитку, а виконуються келійно, у приватних зібраннях київського духовенства, що полюбляє заповітну старовину”.

Твори із збірки пісенних співів, що належали митрополитові Тимофіїві Щербацькому, якраз

підходять для келійного музикування. Саме тоді, коли рукопис потрапив до рук Тимофія Щербацького, Скворода повернувся з Петербургу, де, за свідченням біографів, написав „Херувимську”.

У Г. Сквороди були й інші духовні твори — концерти, стихіри, псалми, які, як свідчать сучасники, виконувалось під час літургії. В нашому рукописі, крім „Херувимської”, під ім'ям „Грицька” наводиться ще півтора десятка духовних співів, які становлять першу половину літургії.

Привертає увагу те, що автор „Херувимської” досить вільно поводився з канонічним текстом молитви, припустившись несподіваної заміни фрази „тайно образующие” на „тайно образуем”, а фрази „песнь приносяще” — на „песнь приносим”, що надавало офіційному церковному текстові розмовного характеру. Скворода скоріше, ніж хто інший, міг це зробити, бо мав своє філософське розуміння релігії як внутрішнього морального закону, що далеко сягало за офіційні державні рамки. В літературних творах видатного філософа зустрічаємо чимало вільних перефразувань церковних текстів.

У „Херувимській” привертає увагу ще одна не характерна для православних співів особливість. Це вільне та довільне поводження з наголосами, які автор уживає в різних варіантах, ніби зумисне граючись ними. Так, наприклад, в одному й тому ж такті в слові „образуем” тенор робить наголос на „у”, в той час як бас наголошує „а”, а сопрано — „о”. Подібна гра ритмікою тексту нагадує поетичні експерименти трубадурів, які шукали нових принципів віршотворення, через що й названі „трубадурами”, тобто „винахідниками”.

Крім того, в мелодії „Херувимської” можна знайти звороти, споріднені з деякими фразами мелодії „Пісні Рождеству Христову”, яка дечим близька до пісні „Всякому городу нрав і права”. Ці мелодійні зв'язки зумовлені інтонаціями українських побутових пісень, що служать основою всіх трьох творів.

Все це дає підстави висловити припущення, що знайдені пісенні співи належать перу видатного українського філософа, поета та композитора. Якщо гіпотеза підтвердиться, то ми матимемо цінну музичну спадщину Григорія Сквороди.

І. Комарова

„ВОЛЯ ДЛЯ ЯРОСЛАВА ДОБОША!”

Представники бельгійської амбасад у Москві відвідали Ярослава Добоша у в'язниці у Львові. Через руки сторожі вони передали йому пакунок з овочами.

Досі не подано точного звинувачення Ярослава Добоша і не призначено дати процесу над ним.

Створений в Бельгії комітет за звільнення Ярослава Добоша звертається до всіх українців і всіх людей доброї волі із закликом допомогти у заходах за звільнення молодого бельгійського туриста українського походження. Збираймо підписи на петиціях, пишімо до часописів, звертаймося до всіляких міжнародних організацій. Представляймо свої домагання бельгійським амбасадорам, ведімо протестаційні акції перед советськими амбасадами й консулятами та порушуймо цю справу в Об'єднаних Націях.

Справа Ярослава Добоша — це справа нехтування основних людських прав! Справа Добоша мусить стати справою кожної волелюбної людини! Піднесімо клич „Воля для Ярослава Добоша!” і працюймо для успішного її завершення.

ЦІННИЙ ДАРУНОК ДЛЯ ДІТЕЙ

Мирослава Ласовська — „Вищування старого дуба”, феерія на 2 дії з дитячих років Лесі Українки. Видання ОЖ ОЧСУ, Нью Йорк, 1971, музика Ярополка Ласовського, графічне оформлення Ждана Ласовського, стор. 24.

Дитяча література, особливо призначена для сцени, збагатилася дуже приємним твором, написаним для дев'яток виконавців. Сюжет для дітей зрозумілий і здійснює патріотичний намір авторки — познайомити нашу дітвору з життям великої поетки в дитячих роках. На тлі ігор та клопотів Лесина мова і поведінка вирізняються чимсь особливим, що викликає подив „старого дуба”, і він прорікає їй особливу долю: „Ти вибрана з вибраних”. . . Очевидно, біля Лесі і Тернини, яка завдасть їй колись чимало горя, але над нею сяє Зірка, що облежить її життєвий шлях до вершин. Слова символічних постатей Дуба, Тернини і Зірки, зручно вплетені в простий розмовний потік, наближають юного глядача і виконавця до життєпису геніальної поетки. І в цьому чи не найбільший успіх цієї скромної п'єски.

П'єска написана гарною мовою з двома пісеньками на слова авторки Ярополка Ласовського. Вони скомпановані так, що їх може заспівати і наймолодший виконавець.

„Вищування старого дуба” — цінний набуток для шкіль українознавства та театральних дитячих гуртків, як жива лекція про Лесю Українку. Поширення цієї п'єски напевно стане догідною допомогою для вчителів та виховників.

О. К.